

Приложение
към Програма за управление на отпадъците
2021-2028г. на община Рудозем

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО
НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ
И ПРОГНОЗИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ
В ОБЩИНА РУДОЗЕМ

Съдържание

1. Анализ на състоянието относно отпадъците.....	5
2. Национално законодателство и стратегически/програмни документи по управление на отпадъците.....	10
3. Прилагане на законодателството по управление на отпадъците в община Рудозем	16
4. Управление на регионалната система за управление на отпадъците	22
5. Институционален капацитет за управление на отпадъците	23
6. Замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци	29
7. Схеми за управление на отпадъците в съответствие с принципите „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“	30
8. Инфраструктура за управление на отпадъците.....	34
9. Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	40
10. Икономически инструменти и финансови потоци за управлението на отпадъците	41
11. Прогнози за отпадъците	48

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1. Количества образувани, разделно събрани и депонирани битови отпадъци (т/г).....	5
Таблица 2. Норма на натрупване на отпадъците.....	7
Таблица 3. Количество депонирани утайки от ПСОВ (т/г).....	9
Таблица 4. Съдове за събиране на смесени битови отпадъци	34
Таблица 5. Транспортни средства за смесени битови отпадъци	35
Таблица 6. Техника за биоразградими отпадъци	35
Таблица 7. Налични съдове за отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали	36
Таблица 8. Средства за обезпечения по чл. 60 от ЗУО към 31.12.2020 г. (лв.)	42
Таблица 9. Средства за отчисления по чл. 64 от ЗУО към 31.12.2020 г. (лв.).....	42
Таблица 10. Приходи от такса битови отпадъци (лв.)	44
Таблица 11. Структура на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (%).....	44
Таблица 12. Разходи за управление на отпадъците (лв.).....	45
Таблица 13. Демографска прогноза за община Рудозем (бр. жители).....	48
Таблица 14. Прогнозна норма на натрупване на образуваните битови отпадъци (кг/ж./г.)	48
Таблица 15. Прогнозни количества образувани битови отпадъци (тона)	49
Таблица 16. Прогнозни количества разделно събрани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали (тона).....	49
Таблица 17. Прогнозни количества за постигане на целите за битови отпадъци (тона)	50
Таблица 18. Прогноза за постигане на целите за битови отпадъци (%)	51

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Количества битови отпадъци (т/г)	6
Фигура 2. Морфологичен състав на битовите отпадъци.....	8
Фигура 3. Структура на разходите за управление на отпадъците	46
Фигура 4. Динамика на разходите за отпадъци по видове услуги (лв.).....	46
Фигура 5. Съотношение на приходи и разходи за управление на отпадъците (лв.).....	47

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ЕС	Европейски съюз
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ИПТ	Инсталация за предварително третиране на битови отпадъци
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРО	Масово разпространени отпадъци
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСИ	Национален статистически институт
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	Регионална инспекция по опазване на околната среда и водите
ТБО	Такса битови отпадъци

1. Анализ на състоянието относно отпадъците

Анализът на състоянието относно отпадъците в общината включва отпадъци, чието управление е изцяло или частично от компетенциите на местните власти - битови отпадъци, строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и отпадъци от утайки от ПСОВ.

1.1. Битови отпадъци

Анализът на битовите отпадъци се фокусира върху следните въпроси:

- Какви са количествата и тенденциите на образуваните, повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за разглеждания период.
- Каква е нормата на натрупване на битови отпадъци.
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци.
- Каква е степента на изпълнение на целите, които са поставени пред общината в съответствие с националното законодателство.

Количества образувани, предадени за рециклиране и депонирани битови отпадъци

Данните относно битовите отпадъци в община Рудозем за периода 2016-2020г. са представени на долната таблица

Таблица 1. Количества образувани, разделно събрани и депонирани битови отпадъци (т/г)

	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Образувани битови отпадъци	2012,83	1329,35	1193,91	1355,95	996,10
Разделно събрани и предадени за рециклиране, в т.ч.	336,2	372,7	238,8	178,0	287,8
<i>Хартия и картон</i>	186,2	223,8	89	107,5	222
<i>Пластмаса</i>	130,68	125,85	92,75	52,5	59,78
<i>Стъкло</i>	1,3	8,05	7	4	4
<i>Метали</i>	18	15	50	14	2
Депонирани	1676,65	956,65	955,159	1177,95	708,32

Източник: община Рудозем

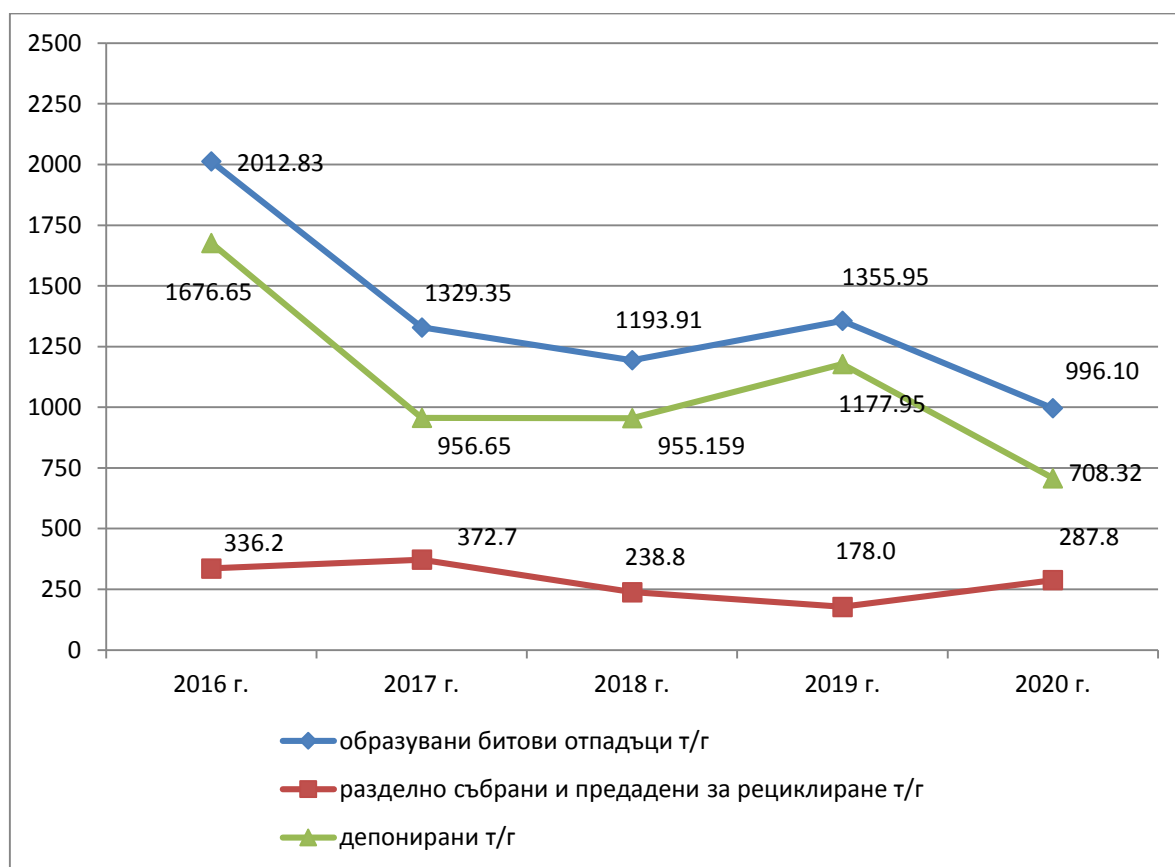
За периода 2016–2020г. образуваните битови отпадъци в община Рудозем бележат тенденция на спад, с прекъсване през 2019г. Същата тенденция се регистрира и в количествата депонирани отпадъци. През анализирания период общото количество образувани битови отпадъци намалява с около 50%, а количеството на депонираните отпадъци – с около 58%. Независимо от регистрираното значително намаление на депонираните отпадъци, все още техният дял е висок и далеч от постигане на поставените в ЗУО количествени цели за намаляване на количеството депонирани отпадъци, която към 2025г. е 50%, а за 2030г. – 30% от общото им количество по тегло.

Образуваните битови отпадъци – смесени и разделно събрани - в община Рудозем се събират и транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци Рудозем, където се подлагат на сепариране. Отсортираните рециклируеми отпадъци се балират и предават за рециклиране, а останалите се депонират. В общината разделно събиране е въведено за отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали. През анализирания период няма ясно изразена тенденция в количествата разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци. В 2018-2019г. се наблюдава спад на рециклираните отпадъци. Един от факторите за спада е оттеглянето на организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки от общината в този период и въвеждането от общината на общинска система за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали.

През целия анализиран период разделно събраните и предадени за рециклиране отпадъци от хартия и картон са със значително по-висок дял от тези от пластмаса, стъкло и метали, като през 2020 г. дялът им достига 77% сред тези отпадъци.

Количествата разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали не включват събраните разделно в пунктовете за вторични суровини, функциониращи на територията на общината поради липса на данни в общината за тези количества.

Фигура 1. Количества битови отпадъци (т/г)

Източник: община Рудозем

Биоразградимите отпадъци от домакинствата не се събират разделно поради липса на инфраструктура за оползотворяването им.

Норма на натрупване

Образуваните битови отпадъци на жител от населението в община Рудозем намаляват през анализирания период.

Таблица 2. Норма на натрупване на отпадъците

	Единица	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.
Количество образувани битови отпадъци	тона	2012,83	1329,35	1193,91	1355,95	996,10
Население по данни на НСИ	брой	9307	9150	9045	8917	8794
Норма на натрупване	кг/ж./г/	216,27	145,28	132,00	152,06	113,27

По данни от финалния доклад от 2019г. за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци по проект на ПУДООС, средната норма на натрупване на образуваните битови отпадъци за общини с 3000-25 000 жители е 295,5 кг/ж./г. В община Рудозем стойността на показателя е значително по-ниска както спрямо сходни по големина общини, така и спрямо средната норма на натрупване за страната от 408 кг/ж./г. Основните фактори са социално-икономически – намаляващ дял на населението в трудоспособна възраст и увеличаване на населението в над-трудоспособна възраст, ниски доходи на домакинствата (през 2020 г. област Смолян се нарежда на 23-о място сред 28-те области по средна работна заплата). Влияние върху стойността на показателя оказва и липсата на официална информация за количествата отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, събрани от пунктовете за вторични суровини.

Морфологичен състав на образуваните битови отпадъци

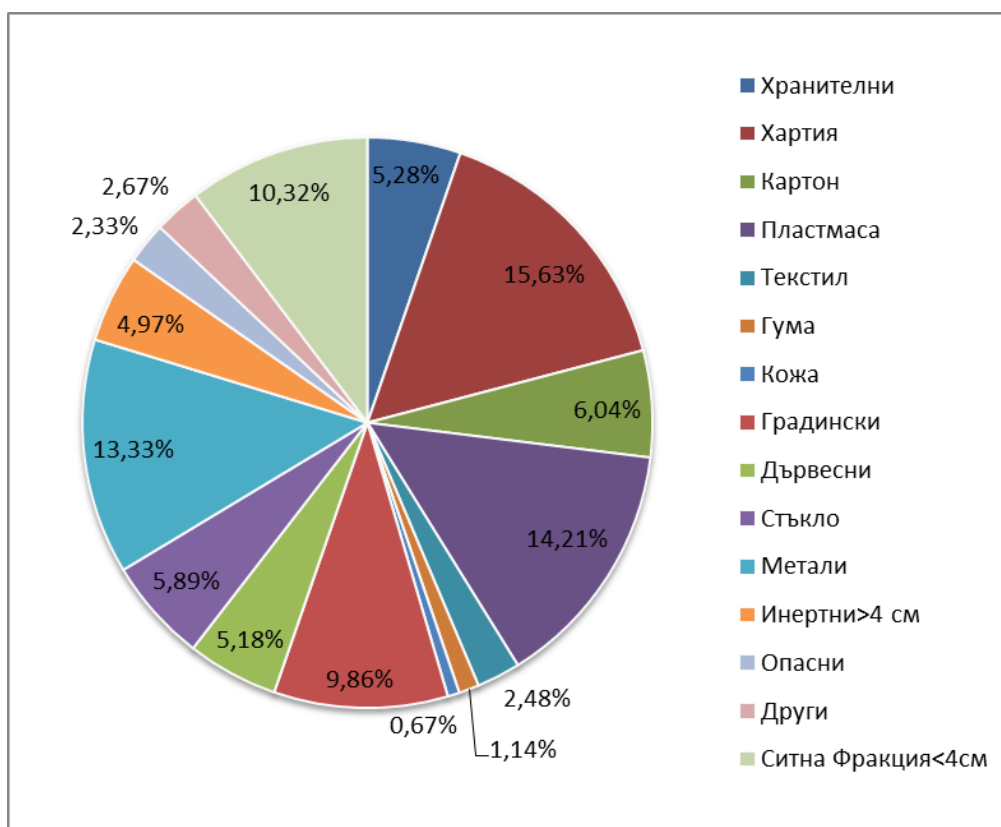
Морфологичният състав на битовите отпадъци в община Рудозем е определен в рамките на национален проект на ПУДООС за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България през 2019г., финансиран от Българо-Швейцарската програма за развитие.

В морфологичния състав на отпадъците с най-висок средногодишен относителен дял е фракцията от хартия, следвана от пластмаса, метали и ситна фракция.

Общият дял на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали представлява над половината (55,10%) от образуваните отпадъци.

Биоразградимите отпадъци представляват 43,32% от общо образуваните битови отпадъци, а биоотпадъците – 20,32%.

Фигура 2. Морфологичен състав на битовите отпадъци

Източник: Финален доклад „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“, 2019г., изготвен по проект на ПУДООС

Степен на изпълнение на целите за битови отпадъци

Съгласно Заповед 138/15.06.2020г. на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда за определяне на общините, изпълнили целта по чл. 31, ал. 1, т.1. от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на 50% от обемното тегло на тези отпадъци, към 31.12.2018 г. община Рудозем е изпълнила количествената цел.

Съгласно Заповед № 185/22.07.2020г. на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда, с която са определени общините, неизпълнили целта по чл. 31, ал. 1, т.2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г., община Рудозем все още не е изпълнила количествената цел.

1.2. Анализ на отпадъците от строителство и от ремонтни дейности на домакинствата

Отпадъците от строителство и ремонтна дейност на домакинствата се транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци, като част от тях се използват за запръстяване, а останалите се депонират. Липсват данни за количествата за периода 2016-2019г. През 2020г. са депонирани 45.7 тона.

1.3. Анализ на утайките от ПСОВ

Утайките от ПСОВ Рудозем се третират чрез депониране на регионално депо Рудозем. В периода 2016-2020г. количествата депонирани утайки сухо вещество са посочени в долната таблица.

Таблица 3. Количество депонирани утайки от ПСОВ (т/г)

2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
81,2	110,5	74,7	48,7	110

Източник: община Рудозем

Няма изразена ясна тенденция в количествата депонирани утайки. Операторът на ПСОВ Рудозем планира да въведе оползотворяване на утайките, за което предприема действия през 2021г. В резултат на тези мерки се очаква посочените в таблицата количества да намалее значително през следващите години.

1.4. Основни изводи и препоръки

- Както количествата образувани битови отпадъци, така и количествата депонирани отпадъци бележат тенденция на спад, като спадът е по-голям при депонираните отпадъци.
- Независимо от отчетения количествен спад на депонирани отпадъци, техният дял от образуваните отпадъци е висок и към 2020г. общината депонира 70% от образуваните отпадъци. Необходими са мерки, които да доведат до поетапно намаляване на депонираните отпадъци, тъй като в периода до 2025г. общината трябва да постигне намаление до 50%, а до 2030 г. – до 30% депонирани от общо образуваните битови отпадъци.
- Количествата образувани отпадъци на жител в община Рудозем намаляват през анализирания 5-годишен период и са по-ниски от тези за сходни по големина общини и от средните за страната. Нормата на натрупване за 2020 г. е 113,27 кг/ж/г.
- В морфологичния състав на отпадъците с най-висок средногодишен относителен дял е фракцията от хартия, следвана от пластмаса, метали и ситна фракция. Общият дял на отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали представлява над половината от образуваните отпадъци, а биоразградимите отпадъци представляват 43,32 % от общо образуваните битови отпадъци.
- Община Рудозем е изпълнила количествената цел за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници, но не е изпълнила целта за намаляване на количеството депонирани биоразградими отпадъци.
- Препоръчва се общината да организира и поддържа база данни за количествата разделно събрани, рециклирани и оползотворени строителните отпадъци.
- Препоръчва се операторът на ПСОВ Рудозем да предприеме мерки за оползотворяване на утайките от ПСОВ.

2. Национално законодателство и стратегически/програмни документи по управление на отпадъците

Целта на направения аналитичен преглед на националните нормативни и стратегически/програмни документи, относими към управлението на отпадъците, е да очертае ключовите задължения и ангажименти на общините, както и бъдещите действия и мерки от страна на общините, вкл. на община Рудозем, които произтичат от тях.

2.1. Принципи при управление на отпадъците

Националното законодателство и политика в областта на отпадъците се основават на следните основни принципи:

Предотвратяване - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

Отговорност на производителя - екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт. Принципът въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл.

Замърсителят плаща – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда, или сегашните притежатели на отпадъците трябва да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве, и да покрият пълните разходи за събиране, транспортиране, предварително съхраняване и третиране на отпадъците.

Превантивност – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

Близост – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване.

Самодостатъчност – отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на него.

Участие на обществеността – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след приемането им.

2.2. Йерархия при управление на отпадъците

Законът за управление на отпадъците (ЗУО) определя приоритетния ред (йерархия) за управление на отпадъците от гледна точка на най-добрата възможност за опазване на околната среда, предотвратяване на вредните въздействия върху нея и ефективно използване на ресурсите. Йерархията задава пет възможни начина за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- **Предотвратяване образуването на отпадъци** - мерки, които се предприемат преди веществата или предметите да се превърнат в отпадък, с което се намалява: а) генерираното количество отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл (количествено предотвратяване); б) съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите

(качествено предотвратяване на отпадъците). Предотвратяването е хоризонтална мярка, която обхваща всички фази на материалите и продуктите – добив, производство, разпространение и потребление.

- **Подготовка за повторна употреба** - дейностите по оползотворяване, представляващи проверка, почистване или ремонт, чрез които продуктите или компонентите на продукти, които са станали отпадък, се подготвят, за да могат да бъдат използвани повторно без каквато и да е предварителна обработка.
- **Рециклиране** - всяка дейност по оползотворяване, чрез която отпадъчните материали се преработват в продукти, материали или вещества за първоначалната им цел или за други цели. То включва преработването на органични материали, но не включва оползотворяване за получаване на енергия и преработване в материали, които ще се използват като горива или за насипни дейности.
- **Друго оползотворяване** - всяка дейност, която отговаря на определението за „оползотворяване”, но която не отговаря на специфичните изисквания за подготовка за повторна употреба или за рециклиране.
- **Обезвреждане** - всяка дейност, която не е оползотворяване, дори когато дейността има като вторична последица възстановяването на вещества или енергия.

Основните ангажименти на общините, произтичащи от нормативната уредба за отпадъци, също са подчинени на тези принципи и йерархия.

2.3. Основни отговорности за общините по управление на отпадъците, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове към него

Компетенциите на общините за управлението на отпадъците са регламентирани детайлно в Закона за управление на отпадъците и наредбите към него.

С цел управление на отпадъците съобразно приетата йерархия, в ЗУО са поставени конкретни количествени цели, свързани с рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, които следва да бъдат изпълнени поетапно до 2035г., а именно:

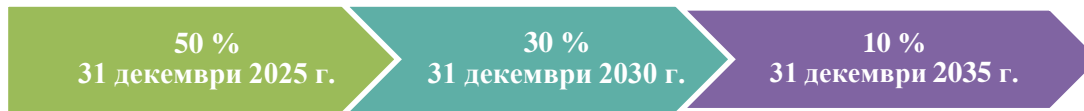
- Най-късно до 1 януари 2020 г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници на не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци.
- Най-късно до 31 декември 2020г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г.
- Най-късно до 31 декември 2035г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци

Целта се постига поетапно:

- до 31 декември 2021г. – 51 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 31 декември 2022г. – 52 на сто от общото тегло на отпадъците

- до 31 декември 2023г. – 53 на сто от общото тегло на отпадъците
 - до 31 декември 2024г. – 54 на сто от общото тегло на отпадъците
 - до 31 декември 2025г. – 55 на сто от общото тегло на отпадъците
 - до 31 декември 2030г. – 60 на сто от общото тегло на отпадъците
 - до 31 декември 2035г. – 65 на сто от общото тегло на отпадъците
- Най-късно до 31 декември 2035г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намаляло до 10% от общото им количество по тегло.

Целта се постига поетапно:

- до 31 декември 2025г. - най-малко до 50 на сто от общото им тегло;
- до 31 декември 2030г. - най-малко до 30 на сто от общото им тегло;
- до 31 декември 2035г. - най-малко до 10 на сто от общото им тегло;

ЗУО въвежда финансови стимули за общините, които изпълняват целите. Общините се освобождават от заплащане на 50% от отчисленията за депониране на отпадъци при изпълнение на целите за рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници и 50% от отчисленията при изпълнение на целите за ограничаване депонирането на биоразградими отпадъци. Освобождаването от заплащане на отчисления при изпълнение на двата вида цели е независимо едно от друго, т.е. ако община изпълни двата вида цели, тя се освобождава на 100% от заплащане на отчисленията за депониране.

Общините имат ангажименти и по отношение на строителните отпадъци. Те са отговорни за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, както и от дейности за принудително премахване на строежи. Общините имат ангажименти по отношение на строителните отпадъци и в случаите, когато са възложители на строителни дейности, като са отговорни за постигане на количествените цели за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на най-малко 70 на сто от общото тегло на строителните отпадъци. В допълнение, в изпълнение на Наредбата за управление на строителните отпадъци и влагане на рециклирани строителни материали, общините изпращат информация до директора на РИОСВ за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж на тяхна територия.

В ЗУО са посочени основните отговорности на кмета на общината и на общинския съвет във връзка с управление на отпадъците.

Основните отговорности на общинския съвет включват:

- Приема общинска програма за управление на отпадъците с обхват и съдържание съгл. чл. 52 от ЗУО и осъществява контрол по нейното изпълнение.
- Приема решения във връзка с управление на регионалната система за управление на отпадъците.
- Приема наредба съгл. чл. 22 от ЗУО, с която определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането,

претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, разработена съгласно изискванията на този закон и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.

- Определя основите, размера и реда за заплащане на такса битови отпадъци в наредбата по чл. 9 от ЗМДТ.
- Приема други решения във връзка с управление на отпадъците на територията на общината на основание ЗМСМА, ЗУО и други приложими актове.

Основните отговорности на кмета на общината включват:

- осигуряване на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им;
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадки, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;
- организиране на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло;
- организиране на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказване съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци;
- изпълнение на решенията на Общото събрание на Регионалното сдружение, в което участва дадена община, и съдейства за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;
- организиране на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане;
- разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци, в т.ч. определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на отпадъците и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане;
- осигуряване на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от

ремонтна дейност на домакинствата, зелени отпадъци и други във всички населени места над 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места;

- почистване от отпадъци на общинските пътища, вкл. осигуряване на съдове за събиране на отпадъците и транспортирането им до съоръжение за тяхното третиране;
- осигуряване на информация на обществеността относно управление на отпадъците, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин;
- поддържане на регистър на площадките за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община;
- предотвратяване на изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, организиране на почистването им;
- организиране събирането на данни и предоставя информация на НСИ, ИАОС, съгласно изискванията на Наредбата за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри;
- разработване на общинска наредба за управление на отпадъците и общинска програма за управление на отпадъците, които представя на общинския съвет за приемане.

ЗУО регламентира и обхвата на правомощията на общините за контрол и налагане на глоби на основание на ЗУО. Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;
- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22.

2.4. Национални програмни документи с отношение към управление на отпадъците

■ *Национален план за управление на отпадъците 2021-2028г.*

НПУО е основният програмен документ на национално ниво за интегрирано управление на дейностите по отпадъците в България. Планът цели намаляване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда и здравето на населението, както и постигане на максимално ефективно използване на ресурсите, разкриване на нови пазари и създаване на нови работни места като същевременно се прекъсне връзката между икономическия растеж и образуването на отпадъци и се подобри йерархията на управлението на отпадъците.

Планът съдържа три стратегически цели и пет програми за тяхното постигане:

Цел	Програма
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъци с Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

При разработване на Програмата за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. община Рудозем следва да вземе предвид изискванията в чл. 52 от ЗУО общинската програма за управление на отпадъците да се изготвя в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците.

▪ **Национална Стратегия за преход към кръгова икономика 2021-2027г.**

При разработване на Програмата за управление на отпадъците за периода 2021-2028г. община Рудозем следва да вземе предвид и националната политика в областта на кръговата икономика, пряко свързана с управление на отпадъците и отразена в националната Стратегия за прехода към кръгова икономика и план за действие 2021-2027г. Стратегията е разработена и публикувана на сайта на МОСВ и приемането ѝ предстои в кратък срок. *Стратегическа цел 2 „По-малко отпадъци, повече ресурси“* в публикувания проект на Стратегията очертава необходимите действия за постигане на специфичните цели за по-малко отпадъци, повече възможности за устойчива употреба, повече рециклирани отпадъци и без депонирани отпадъци.

3. Прилагане на законодателството по управление на отпадъците в община Рудозем

Анализът и оценката на нормативните и програмните документи на община Рудозем за управление на отпадъците е направен в контекста на изискванията на националната нормативна уредба. Анализът се фокусира върху следните въпроси:

- Приела ли е община Рудозем изискваните наредби, които детайлизират правата и задълженията на общинската администрация, на физическите и на юридическите лица на територията на общината по отношение на управление на отпадъците.
- Общинските наредби съответстват ли на минималните изисквания в нормативната уредба и каква е степента на актуалност спрямо нормативните документи на национално ниво.
- Приети ли са програмни документи за управление на отпадъците, изисквани в националното законодателство, и каква е степента на тяхното изпълнение.

В края на анализа са обобщени изводи и препоръки за преодоляване на констатирани пропуски.

3.1. Общински нормативни документи във връзка с управление на отпадъците

Чл. 22 от ЗУО изисква общината да приеме наредба за управление на отпадъците и регламентира минималните изисквания към наредбата.

Приложение в управление на отпадъците на общината намират и изискванията на чл. 9 от ЗМДТ за приемане на наредба за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, която следва да регламентира и такса битови отпадъци.

■ **Наредба за управление на отпадъците на територията на община Рудозем**

Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем е приета с Решение №491/23.04.2015г. на Общинския съвет в изпълнение на чл. 22 от ЗУО и регламентира обществените отношения, свързани с управлението на отпадъците на територията на общината. Наредбата отговаря на минималните изисквания на ЗУО, като определя условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси.

В наредбата детайлно са регламентирани правата и задълженията на кмета и общинската администрация, на физическите и на юридическите лица.

В отделни раздели са разписани редът и условията, правата и задълженията на общината, на физическите и на юридическите лица във връзка със:

- събиране и извозване на смесени битови отпадъци и поддържане на чистотата на територията на община Рудозем
- разделно събиране на биоотпадъци
- разделно събиране на ИУМПС

- разделно събиране на отпадъци от черни и цветни метали

В отделни глави от Наредбата са регламентирани:

- редът и условията за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци, в т.ч от ремонтната дейност на домакинствата; в отделна *Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях* са детайлизирани въпросите, свързани с управление на строителните отпадъци от премахване на незаконни строежи;
- редът и условията за депониране на производствени отпадъци;
- редът и условията за предаване и приемане на отпадъци от черни и цветни метали.

Наредбата съдържа отделна глава за обхвата на правомощията на контролните звена на общината, като включва контрол за спазване на включените в наредбата изисквания и забрани; административните нарушения и административно-наказателни разпоредби.

В Наредбата са регламентирани задълженията за заплащане на такси и цени на услуги съгласно Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ, както и изискването и срока на задължените лица да предоставят информация в общинска администрация Рудозем.

Оценката показва, че Наредбата отговаря на изискванията на чл. 22 от ЗУО и детайлизира изискванията във връзка с управление на отпадъците в община Рудозем.

С оглед на факта, че община Рудозем не е въвела организирана схема за разделно събиране на биоразградими отпадъци, след въвеждане на схемата е целесъобразно да се актуализира раздел „Биоотпадъци“ в Наредбата, в случай на необходимост от детайлизиране на реда и изискванията във връзка с функциониране на схемата.

▪ **Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Рудозем**

Община Рудозем е приела Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Рудозем на основание чл. 9 от ЗМДТ. Раздел I от Глава Втора в Наредбата регламентира определянето и администрирането на такса за битови отпадъци.

В изпълнение на регламентираното в чл. 62 и чл. 66 от ЗМДТ, в Наредбата са описани услугите, за които се заплаща таксата, обхватът на дейностите, включени в услугите, и на план-сметката за разходите за дейностите. ТБО се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя за всяка услуга поотделно - сметосъбиране и сметоизвозване; обезвреждане на битовите отпадъци в депа или други съоръжения; чистота на териториите за обществено ползване.

В Наредбата е определена основа за изчисляване на размера на таксата за битови отпадъци за всяка от услугите. Определената основа е данъчната оценка на недвижимите имоти за физически и за юридически лица, като за фирмите е регламентирана възможност заплащането на услугите да се извършва на брой заявени съдове, с изключение на услугите по поддържане на чистотата на обществените места и поддръжка на депото, за които се прилага промил от данъчната оценка на имота. Частта

от Наредбата относно ТБО се изменя периодично във връзка с въвеждане от Общинския съвет на промени в размера на таксата.

Наредбата определя също такса за издаване на разрешителни за депониране на строителни отпадъци и земни маси и такса за депонирането им.

Наредбата на община Рудозем не отразява новите изменения по отношение на определяне на размера на такса за битови отпадъци, въведени с приетия през 2017г. ЗИД на ЗМДТ. Новите изисквания са регламентирани в чл. 67 от ЗМДТ, като основните са:

- Размерът на такса за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците (принцип „замърсителят плаща“).
- Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци. Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от количеството битови отпадъци, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането ѝ. Изброени са основите, които общинският съвет може да приеме съответно за всяка от посочените в чл. 62 услуги.

Датата на влизането в сила на новите изисквания беше променяна няколко пъти поради невъзможност на общините да изградят капацитет и информационна осигуреност за прилагане на тези изисквания. Съгласно последните изменения на ЗМДТ тези изисквания ще влязат в сила от втората година, следваща публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021г.

Община Рудозем ще е необходимо да приеме изменения и допълнения в Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги в частта за такса битови отпадъци преди влизане в сила на новите изисквания в чл. 67 от ЗМДТ.

3.2. Програмни документи

Управлението на отпадъците в община Рудозем традиционно се извършва въз основа на приети програмни документи, тъй като е важен приоритет за общината и тя планира и изпълнява мерки в тази област.

Програмата за управление на отпадъците 2016-2020г. очертава общинската политика по управление на отпадъците на територията на община Рудозем. Програмата е приета с Решение 163/30.11.2016г. на Общинския съвет на основание разпоредбите на чл. 52 от ЗУО за разработване, обхват и съдържание на общинската програма за управление на отпадъците.

Изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2016-2020г. се отчита ежегодно от кмета на общината пред Общинския съвет, като се отчитат извършените дейности и степента на постигане на целите, посочени в Програмата. С решения Общинският съвет приема ежегодно отчета на кмета. С Решение №265/15.09.2021г. Общински съвет прие окончателното изпълнение на Програмата.

Направеният анализ на степента на изпълнение на ключови мерки включени в Програмата показва следното:

По отношение на мерките за предотвратяване на образуването на отпадъци

Приетият в ПУО показател за изпълнение на мерките за предотвратяване образуването на отпадъци е „норма на натрупване под 171 кг/жител“. Отчетните данни за отпадъците показват, че нормата на натрупване към 31.12.2020г. е 113,27 кг/ж/г., което показва изпълнение на поставената в Програмата цел за предотвратяване на отпадъците.

По отношение на мерките за разделно събиране и рециклиране на отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали.

Включените в ПУО 2016-2020г. мерки за разделно събиране на отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали са изпълнени. В периода на Програмата общината изготви и реализира проект за въвеждане на схема за разделно събиране на тези отпадъчни потоци, като поетапно увеличаваше броя съдове и териториалния обхват на схемата, и към края на 2020г. схемата обхваща 14 населени места.

Индикатор за изпълнение на тези мерки е „Етапно постигане целите за рециклиране от ЗУО“. В резултат на предприетите мерки, към 31.12.2018г. община Рудозем изпълни количествената цел за 50% рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали, удостоверено съгласно Заповед 138/15.06.2020 г. на изп. директор на ИАОС за определяне на общините, изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т.1. от ЗУО. С оглед обаче на поставените с измененията в ЗУО от март 2021 г. нови по-високи количествени цели, е необходимо общината да планира бъдещи мерки за сепариране и рециклиране на тези отпадъчни потоци от общия поток събрани смесени битови отпадъци чрез изграждане на модерна инсталация за сепариране.

По отношение на мерките за разделно събиране и достигане на целите и изискванията за биоразградимите отпадъци, в т.ч. за биоотпадъците

Програмата включва две мерки, свързани с разделно събиране и оползотворяване на биоразградими отпадъци:

1) Проучване на възможностите за компостиране на биоразградими отпадъци.

Въз основа на направените анализи при разработване на ПУО за периода 2016-2020г., в нея не е включена мярка за изграждане на инфраструктура за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите отпадъци поради прекомерно високите разходи, които общината не може да понесе. Направеното проучване в периода на Програмата на възможности за компостиране на биоразградимите отпадъци с оглед на новите по-строги изисквания и количествени цели за отпадъците показва, че в програмата за следващия програмен период общината може да планира мерки за осигуряване на такава инфраструктура с оглед предоставяните възможности за грантово финансиране.

2) Организиране на домашно компостиране.

Общината не е организирала домашно компостиране чрез предоставяне на компостери за домакинства.

По отношение на мерките за екологосъобразно депониране

Мерките включват контролни дейности за недопускане на нерегламентирано изхвърляне и нерегламентирано обезвреждане на отпадъци. Индикатор за изпълнение на мерките е „отсъствие на замърсявания“. На база на данните от

Годишните доклади за състоянието на околната среда за периода 2016-2020 г. на РИОСВ Смолян и наличната информация в общинската администрация, оценката е, че мерките са изпълнени.

По отношение на мерките за информиране на обществеността

Общината е провеждала кампании за разделно събиране на отпадъци и почистване на населените места. Изпълнени са проекти в рамките на националната кампания „За чиста околна среда“. Анализът на изпълнението на мерките показва, че предоставянето на информация на населението и бизнеса във връзка с отпадъците е ограничено и е необходимо да се разшири използването на интернет страницата като канал за информиране на обществеността относно предоставяните услуги, задълженията на жителите и фирмите и за публикуване на материали и инициативи за предотвратяване и разделно събиране на отпадъците.

Анализът на изпълнението на Програмата за управление на отпадъците 2016-2020 г. показва, че община Рудозем е изпълнила почти всички мерки, включени в Програмата, което е довело до значително подобряване на управлението на отпадъците, включително намаляване на количеството образувани отпадъци, ефективно функциониране на системата за организирано сметосъбиране и поетапно постигане на целта по чл. 31, ал.1, т.1 от ЗУО.

3.3. Основни изводи и препоръки

- Община Рудозем е приела изискваните съгласно националното законодателство наредби във връзка с управление на отпадъците.
- *Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем* отговаря на минималните изисквания на чл. 22 от ЗУО. За отразяване на настъпили изменения в ЗУО, Общинският съвет е приел изменения и допълнения в Наредбата. С оглед на факта, че в следващия програмен период общината трябва да предприеме мерки за въвеждане на разделно събиране на биоразградими отпадъци от домакинствата, целесъобразно е при необходимост раздел „Биоотпадъци“ в Наредбата да бъде актуализиран съобразно приетия ред за разделно събиране на този отпадъчен поток.
- *Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на община Рудозем* в частта „Такса битови отпадъци“ отговаря на изискванията на ЗМДТ относно обхват и съдържание. Частта от Наредбата относно ТБО се изменя периодично във връзка с въведените от Общинския съвет промени в размера на таксата. За да съответства на минималните изисквания на ЗМДТ относно определяне на размера на такса битови отпадъци, общината трябва да актуализира Наредбата преди влизане в сила на измененията, въведени със ЗИД на ЗМДТ от 2017г.
- Общината е приела *Програма за управление на отпадъците за периода 2016-2020г.* съгласно изискванията на чл. 52 от ЗУО. ПУО 2016-2020г. се отчита ежегодно от кмета пред Общинския съвет, който приема отчета за изпълнение за съответната година. В резултат на изпълнение на мерките в Програмата е постигнато значително подобряване на управление на отпадъците и на целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и

картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници.

- Във връзка с изтичане срока на приетата Програма за управление на отпадъците, община Рудозем предприе своевременно действия за разработване на нова програма за управление на отпадъците до 2028г.

4. Управление на регионалната система за управление на отпадъците

Община Рудозем формира самостоятелен регион за управление на отпадъците и като такъв, управлението на регионалната система е отговорност единствено на община Рудозем. Регионалната система се състои от регионално депо за неопасни отпадъци, разположено на територията на общината и ползвано от нея. В съответствие с изискванията на ЗУО, общинският съвет и кметът на общината вземат решения съобразно своята компетентност.

В периода 2015-2020г. Общинският съвет е приемал редица решения във връзка с управление на регионалната система относно:

- Приемане на общинска програма за управление на отпадъците (Решение №163/2016г.)
- Изменения и допълнения в Наредбата за определяне и администриране на общинските такси и цени на услуги в частта за такса битови отпадъци за:
 - o размер на обезпечения по чл. 60 от ЗУО;
 - o определяне на цените за тон депонирани отпадъци от други притежатели на отпадъци, които ползват регионалното депо, и ред и начин за събиране на дължимата цена;
 - o ред и начин на заплащане на обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО от други ползватели на депото.
- Изразходване на средства от отчисления за закупуване на необходима техника.

Кметът и общинската администрация изпълняват взетите от общинския съвет решения; възлагат експлоатацията на регионалното депо на външен изпълнител; осъществяват контрол върху експлоатацията и дейността на оператора на регионалното депо за неопасни отпадъци.

Докладите на РИОСВ Смолян от извършените годишни планови проверки в периода 2016-2021г. по документи и на място на оператора на регионалното депо за неопасни отпадъци показват, че операторът изпълнява поставените условия и заложените срокове в комплексното разрешително и няма констатирани пропуски и направени предписания.

Анализът на действията показва, че община Рудозем изпълнява нормативните изисквания и ефективно управлява регионалната система за управление на отпадъците.

5. Институционален капацитет за управление на отпадъците

Анализът на капацитета на община Рудозем е извършен през призмата на задачите, възложени на общините с нормативната уредба в областта на управлението на отпадъците. Анализът се фокусира върху следните въпроси:

- възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината обезпечени ли са чрез функциите на административните звена в общинската администрация;
- доколко разпределението на функциите в общинската администрация е ясно и няма припокриване на функции, както и какво е нивото на изпълнение;
- какво е състоянието на човешките ресурси с функции относно управление на отпадъците и тяхната материално-техническа и информационна обезпеченост.

Анализът завършва с изводи относно състоянието и необходимите мерки за укрепване на институционалния капацитет.

5.1. Обезпеченост и релевантност на функциите за управление на отпадъците

Функциите, произтичащи от нормативната уредба, условно могат да се групират в следните направления:

- *функции по политиката за отпадъците* - разработване на общински програмни и нормативни документи
- *функции по предоставяне на услуги* - събиране, включително разделно, транспортиране и третиране на отпадъците
- *финансово управление на дейностите с отпадъци* – планиране и отчитане на приходи и разходи, администриране на такса битови отпадъци
- *функции по наблюдение и контрол* – извършване на контрол и инспекции, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи
- *спомагателни функции* – информационно обезпечаване на управлението на отпадъците, информирание и привличане на обществеността, други.

Отговорностите на звената в общинска администрация Рудозем във връзка с управление на отпадъците са описани в Устройствен правилник на общинска администрация Рудозем и в Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем. Отговорностите на служителите са конкретизирани в длъжностните характеристики и в заповеди на кмета на общината.

Общото ръководство, организация и контрол на дейността в сектор отпадъци се осъществява от ресорен зам.кмет.

Отдел „Екология“ в Дирекция „Строителство и благоустройство на територията“ отговаря за прилагане на политиката на общината в областта на околната среда, в т.ч. относно отпадъците. Прегледът на възложените на отдел „Екология“ функции показва, че отделът отговаря за общото ръководство, изпълнение, координация и контрол.

Основни или спомагателни функции имат и други звена от общата и специализираната администрация.

■ **Функции по политиката за отпадъците**

Основна отговорност за изготвяне на програмни документи има отдел „Екология“, който изготвя и участва в изготвяне на програми и планове и дава предложения за инвестиционната програма на общината. За изготвяне на нормативните документи основна отговорност има Дирекция „Правно-нормативно обслужване, обществени поръчки, образование, култура, здравеопазване и социални дейности”

Съгласно изискванията на националното законодателство за отпадъци, общината има задължение да разработва: програма за управление на отпадъците по чл. 52 от ЗУО, наредба по чл. 22 от ЗУО и наредба по чл. 9 от ЗМДТ. Въз основа на представения анализ по-горе в т. 3. *Прилагане на законодателството по управление на отпадъците в община Рудозем* може да се направи извод, че община Рудозем има капацитет и изпълнява нормативно възложените на кмета функции във връзка с изготвяне на общински програмни и нормативни документи относно отпадъците. Приети са Програма за управление на отпадъците на територията на община Рудозем, Наредба за управление на отпадъците и Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, които се актуализират при необходимост.

■ **Функции по предоставяне на услуги относно отпадъците**

Основна цел на дейността на община Рудозем в тази област е да предоставя качествени услуги за населението и бизнеса на територията на общината в съответствие с компетенциите, възложени ѝ в нормативната уредба. С цел оптимизиране на управлението на отпадъците, общината е извела извън административната структура част от правомощията чрез възлагане на външни изпълнители, по-конкретно за дейностите по:

- събиране и транспортиране на смесените битовите отпадъци до регионалното депо за неопасни отпадъци,
- събиране и транспортиране на отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали,
- сепариране и депониране на отпадъците.

Функциите за предоставяне на услугите са ясно разпределени, като общинската администрация има основно организационни, регулиращи и контролни функции, както и осигуряване на информация за изпълнение на дейностите с отпадъци и изготвяне на нормативно изискваните отчети. Отговорностите на външните изпълнители са разписани в договорите с изпълнителите и в Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем.

Изпълнението на функциите е добро. Общината осигурява на населението и бизнеса почти всички нормативно изисквани услуги във връзка със събиране, транспортиране и третиране на отпадъци, с изключение на разделно събиране и третиране на биоразградимите отпадъци, за което все още няма изградена инфраструктура.

■ **Функции по финансово управление на дейностите с отпадъци**

Предвид спецификата на бюджетния процес, функциите в тази група дейности са възложени изцяло на общинската администрация.

Водеща роля във финансовото управление на дейностите с отпадъци има Дирекция „Финансово-счетоводна дейност и бюджет“. Дирекцията изпълнява всички функции, свързани с планиране и изразходване на общинския бюджет и бюджетни дейности, в т.ч. за дейности за отпадъци; изготвя предложения до Общинския съвет за промени в Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги, следи за своевременното внасяне на събраните суми в приход на общинския бюджет. Отдел „Местни данъци и такси“ администрира събирането на такса битови отпадъци, осъществява проверки и обработка на декларации, установява административни нарушения и изготвя наказателни постановления. Отдел „Екология“ участва в планирането на разходите и дава предложения за инвестиционната програма на общината в частта инвестиции за управление на отпадъци.

▪ **Функции по контрол и координация**

Регламентираните в ЗУО правомощия и задължения на кмета на общината за осъществяване на контрол са обезпечени с релевантни функции на общинската администрация на община Рудозем. Контролните функции са възложени на отдел „Екология“, който контролира дейностите, свързани със събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, както и задълженията на физическите и юридическите лица за спазване на изискванията, определени в Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем. Отделът осъществява контрол и върху изпълнението на договорите с външни изпълнители по събиране и транспортиране на отпадъци и на дейността на оператора на регионалното депо за неопасни отпадъци. Контролира се и спазване на изискванията в договорите, сключени с фирми, които депонират отпадъци от дейността си на депото. Отдел „Екология“ отговаря също за изпълнение на функциите за координация на дейността на общинската администрация в областта на екологията с РИОСВ, ХЕИ, ДВСК, РДНСК, РДВР, с неправителствените организации, научната общност, частните и държавните фирми.

Кметът на общината е възложил със заповед контролни функции на кметовете на кметства и кметските наместници за контрол в селата на сметосъбирането, спазване на изискванията на Наредбата за управление на отпадъците и недопускане на нерегламентирано изхвърляне на отпадъци.

В общината има „зелен телефон“, на който жителите могат да подават сигнали за нарушения, вкл. свързани с околната среда и управление на отпадъците. В Устройствения правилник на общинска администрация подробно е разписана процедурата и действията на общинската администрация във връзка с процедиране на получени сигнали.

Липсва информация за съставени наказателни постановления или актове за административни нарушения на юридически лица. Ефективността на контролната дейност може да се оцени като добра, видно и от ежегодните доклади на РИОСВ Смолян за извършени контролни проверки на територията на община Рудозем.

▪ **Функции за информиране на обществеността**

В Закона за администрацията функциите за връзки с обществеността (вкл. информиране) се дефинират като спомагателни, и в този контекст се изпълняват от общата администрация. Предвид важността на информирането на обществеността, практика в много общини е част от тези задължения да се изпълняват и от съответни секторни звена в специализираната администрация поради спецификата на различните секторни политики. В Устройствения правилник на общинска администрация Рудозем

е възложена отговорност на отдел „Деловодство, връзки с граждани и институция на едно гише“ за *„периодично осигурява на гражданите актуална информация, касаеща работата на общинска администрация относно заповеди, търгове, конкурси, списъци, транспорт, екология, по важни инициативи на общината и др.“*.

Чл. 19, ал. 3, т. 13 от ЗУО изисква кметът на общината да осигурява информация за обществеността за дейностите и предоставяните услуги относно отпадъците, както и информация относно мерките за предотвратяване образуването на отпадъци и предотвратяването на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин.

В Устройствения правилник липсват конкретни задължения за информиране на обществеността относно отпадъците. Липсват и задължения на някое от структурните звена във връзка с управление на интернет страницата на общината. Прегледът на интернет страницата на община Рудозем показва, че информацията относно управление на отпадъците е оскъдна, а наличната е труднодостъпна, което потвърждава констатацията за липса на възложени отговорности, а оттам и неефективно изпълнение на задължението на кмета по чл. 19, ал. 3, т. 13. Общината изгради нова интернет страница, която е в процес на обогатяване с информация, и е целесъобразно да включи подходяща секция (околна среда, отпадъци или друго), в която да осигурява лесно достъпна актуална и важна информация относно въпросите, свързани с управление на отпадъците в община Рудозем. Необходимо е ръководството на общината да приеме вътрешно-ведомствен документ за разпределение и конкретизиране на отговорностите на административните звена или да включи конкретни задължения в длъжностните характеристики на определени служители с цел повишаване на ефективността на изпълнението.

5.2. Персонал за управление на отпадъците

Анализът на персонала визира неговите количествени и качествени характеристики – брой, образователна структура, повишаване на квалификацията; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива.

В община Рудозем отговорност по въпросите, свързани с управление на отпадъците, имат един ресорен зам. кмет, кметовете на кметства и кметските наместници и служители в общата и специализираната администрация. Длъжностните характеристики на служителите конкретизират обхвата на задълженията им по отношение на отпадъците.

С преки отговорности за отпадъците са двама служители – гл. експерт „Екология и технически контрол“ и контрольор на депо за неопасни отпадъци. Няма точно определен брой служители в другите дирекции с възложени отговорности, свързани с управление на отпадъците - финансово, административно, правно и информационно подпомагане на дейностите по отпадъци се осигурява от служители в съответните отдели, съвместяващи функции по различни секторни политики на общината. Функции, свързани с управление на отпадъците, имат и кметовете на кметства, които имат задължения да предприемат мерки за подобряване и възстановяване на околната среда и да организират изпълнението на актовете на общинския съвет и на кмета на общината, отнасящи се до територията на кметството, вкл. разписани в заповед на кмета отговорности относно отпадъците.

В количествено отношение в настоящия етап служителите за управление на отпадъците в общината са достатъчни за изпълнение на възложените функции, като се

идентифицира необходимост от един допълнителен служител за осъществяване на контролната дейност по отпадъците. Оценката на бъдещите потребности от човешки ресурси обаче показва, че в средносрочна перспектива общината трябва да осигури допълнителен персонал. Предвид рязкото увеличение на ангажиментите на общината за постигане на поставените в ЗУО нови по-високи количествени цели и идентифицираната необходимост от изграждане на нова инфраструктура за компостиране и за сепариране на отпадъците в община Рудозем (вж. т. 8. Инфраструктура за управление на отпадъците), ще е необходим допълнителен персонал за ефективна организация и контрол за управление на новоизградените инсталации и въведената схема за разделно събиране на биоразградими битови отпадъци, както и по-активна информационна политика сред населението относно предотвратяване и разделно събиране на отпадъците.

Квалификацията на служителите е много добра и подходяща за изпълнение на функциите. Всички експерти са с висше образование. Повишаването на квалификацията на служителите се осъществява чрез участие в специализирани обучения в рамките на проекти и програми на НСОРБ и други институции. Политиката за повишаване на квалификацията и развитието на персонала се изпълнява от отдел „Човешки ресурси” в общата администрация, а секретарят на общината утвърждава годишен план за обучение на служителите. Идентифицирана е необходимост от провеждане на обучение по изискванията на Закона за управление на отпадъците за контролната дейност на общините, като се има предвид и динамичното развитие на законодателството в тази област. Предвид сериозните мерки, които община Рудозем следва да предприеме за постигане на нормативно определените количествени цели за отпадъците и изискванията свързани с преход към кръгова икономика, целесъобразно е да се проведе обучение за по-широк кръг експерти в общинската администрация по въпроси, свързани с управление на отпадъците.

Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителите с функции за управление на отпадъците в общата и специализираната администрация е на добро ниво. Служителите разполагат с необходимите помещения, офис оборудване и компютърна техника за работа. Изградена е вътрешна компютърна мрежа с нива на достъп съобразно дефинираните в системата права.

5.3. Основни изводи и препоръки

- Община Рудозем е развила добър капацитет в областта на управление на отпадъците.
- Възложените с нормативната уредба правомощия и задължения на кмета на общината са обезпечени чрез функции на административните звена в общинската администрация. Разпределението на функциите е ясно и няма припокриване на функции в хоризонтален и във вертикален аспект. Общината възлага на външни изпълнители събиране и третиране на отпадъците, като в този случай общинската администрация има организационни, регулаторни и контролни функции. Изпълнението на възложените функции, вкл. ефективността на контролната дейност, са на добро ниво.
- Констатира се липса за възложени отговорности във връзка с нормативното изискване в ЗУО за осигуряване на информация за обществеността, което води до неефективно изпълнение на това задължение на кмета. Необходимо е ръководството на общината да приеме вътрешно-ведомствен документ за разпределение и конкретизиране на отговорностите на административните звена

или да включи конкретни задължения в длъжностните характеристики на определени служители с цел повишаване на ефективността на изпълнението.

- В количествено отношение, броят на служителите за обезпечаване на контролната дейност е достатъчен, като има необходимост от още един служител, който да осъществява контролна дейност във връзка със спазване на националната и общинската нормативна уредба за отпадъците, вкл. текущ и последващ контрол на терен.
- В средносрочен план ще е необходим допълнителен персонал, предвид идентифицираната необходимост от изграждане на нова инфраструктура за компостиране и за сепариране на отпадъците в община Рудозем, съответно и актуализация на Устройствения правилник за възлагане на допълнителни отговорности на администрацията в тази връзка.
- Квалификацията на служителите с функции за отпадъци е много добра и подходяща за изпълнение на възложените дейности, което е видно и от доброто изпълнение на дейностите и на мерките в програмните документи за отпадъци. Предвид сериозните мерки, които община Рудозем следва да предприеме за постигане на нормативно определените количествени цели за отпадъците и изискванията свързани с преход към кръгова икономика, целесъобразно е да се проведе обучение за по-широк кръг експерти в общинската администрация по въпроси, свързани с управление на отпадъците. Материално-техническата обезпеченост на служителите във връзка с управление на отпадъците е на добро равнище.
- Общината следва да актуализира Устройствения правилник на общинска администрация Рудозем за отразяване на приети с решения на Общинския съвет промени в структурата на общинската администрация и констатираните пропуски.

6. Замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци

Сега действащото регионално депо за неопасни отпадъци на територията на община Рудозем е въведено в експлоатация през 2002г. Предишното общинско депо с прекратена експлоатация е закрито и рекултивирано. Ликвидирани са незаконните сметища. Предвид капацитета на регионалното депо, експлоатацията му няма да бъде преустановена през периода 2021-2028г. и в периода на новата програма за управление на отпадъците общината няма да извършва действия по закриване и рекултивация.

Общината осъществява ефективен контрол за недопускане образуването на незаконни сметища. За предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или образуването на незаконни сметища, кметът на общината е издал заповед, с която възлага на кметовете на кметства и кметските наместници да следят за недопускане възникването на нерегламентирани сметища. Общината има и „зелен“ телефон, на който жители могат да подават сигнали, вкл. за нерегламентирано изхвърляне на отпадъци, на които общинската администрация своевременно реагира и предприема действия за бързо ликвидиране на замърсяването. Данните за докладите за извършени проверки от РИОСВ Смолян за последните години сочат, че в община Рудозем през 2019 г. е констатирано едно нерегламентирано сметище, което общината своевременно е почистила, а през 2020г. не са констатирани нерегламентирани сметища.

Изводът от направения анализ е, че на територията на община Рудозем няма замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъци и че общината осъществява ефективен контрол за недопускане образуването на незаконни сметища.

7. Схеми за управление на отпадъците в съответствие с принципите „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

Анализът на съществуващите схеми за управление на отпадъците в община Рудозем е извършен през призмата на принципите „разширена отговорност на производителя“ и „замърсителят плаща“ при управление на отпадъците.

Анализът се фокусира върху следните въпроси:

- Какви схеми се прилагат в община Рудозем за предоставяне за услугите за събиране, вкл. разделно, транспортиране и третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации.
- Какво е териториалното покритие на прилаганите схеми за управление на отпадъци и какви са предизвикателствата при прилагане на схемите.
- Необходимо ли е община Рудозем да въведе нови схеми с оглед спазване на йерархията за управление на отпадъците и постигане на количествените цели за отпадъците.

Анализът завършва с най-важните констатации и произтичащите от тях изводи и препоръки.

7.1. Схема за прилагане на принципа „Отговорност на производителя“

Принципът за отговорност на производителя е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт.

Въведената в ЗУО схема за разширена отговорност на производителя е набор от мерки, предприети с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците като етап от жизнения цикъл на продукта след превръщането му в отпадък.

Схемата се прилага задължително за шест отпадъчни потоци масово разпространени отпадъци:

- Отпадъци от опаковки
- Отпадъци от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)
- Отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)
- Отпадъчни масла и нефтопродукти
- Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА).
- Отпадъци от гуми

Схемата е задължителна за населени места с население над 5000 жители и в курорти. Разделното събиране на тези масово разпространените отпадъци е отговорност на производителя. Ангажимент на общината е да организира системата за разделно събиране чрез сключване на договори с организации за оползотворяване и/или с лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на ЗУО, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на ЗООС, и да определи график и места за разположение на съдовете за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци. По-големи са задълженията на

общината във връзка с управление на отпадъците от опаковки, за които в случай на писмен отказ от всички организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки да сключат договор за изграждане и обслужване на система за разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на съответната община, кметът организира управлението на отпадъците от опаковки чрез договори с други лица с разрешителни документи за дейности с отпадъци.

Независимо че в община Рудозем няма населено място над 5000 жители, община Рудозем положи усилия и през 2014г. сключи договор с " Булекопак " АД за разделно събиране на отпадъци от опаковки чрез разполагане на 12 комплекта съдове тип „Иглу“ в гр. Рудозем. През 2019г. организацията за оползотворяване едностранно прекрати договора с общината, както и договорите си с други общини от област Смолян. Към настоящия момент община Рудозем няма сключени договори за разделно събиране на масово разпространени отпадъци с организации за оползотворяване. Причината е липса на интерес сред тези организации поради малкия брой население, отдалечеността и трудния планинския терен на община Рудозем.

Община Рудозем продължава да търси възможности за сключване на договори с организации за оползотворяване и други лица с регистрационни и разрешителни документи за събиране на масово разпространени отпадъци, въпреки получени откази.

7.2. Схеми за прилагане на принципа Замърсителят плаща

В съответствие с принципа „ Замърсителят плаща ”, домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, са задължени лица. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със ЗУО, ЗМДТ и общинската наредба за управление на отпадъците. В схемата попадат и задълженията на домакинствата относно разделно събиране на строителните отпадъци от ремонтни дейности в малки количества. За изпълнение на задълженията във връзка с отпадъците лицата заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, чиято цел е максимално прилагане на принципа „замърсителят плаща“.

От своя страна, общината има отговорности на всеки притежател на битови отпадъци да бъдат предоставяни услуги за осигуряване на съдове и събиране, вкл. разделно, транспортиране и третиране на битовите отпадъци (с изключение на МРО) и на строителните отпадъци от ремонтна дейност на домакинствата. Тя осъществява тези си задължения чрез прилагане на описаните тук схеми.

■ Събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци

В община Рудозем организирано сметосъбиране и транспортиране на смесените битовите отпадъци се извършва в 19 населени места. Без организирано сметосъбиране са 4 населени места – едно село без жители и 3 села с общо 8 човека. Организираното сметосъбиране обхваща над 99,9% от население на общината. Смесените битови отпадъци се транспортират със специализирани автомобили до регионалното депо за неопасни отпадъци на община Рудозем. Общината е възложила тази дейност на Кооперация “ Екосистем КООП ” с договор, чийто срок изтича на 31.05.2022г.

Използва се стационарна контейнерна система. Организираното сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци се извърша по график, утвърден ежегодно със заповед на кмета на общината. Схемата за разполагане на необходимите съдове по населени места се изготвя, контролира и актуализира от общинска администрация. Честотата на събиране е ежедневно събиране в центъра на гр. Рудозем и един път седмично в останалите части на града, в селата и промишлената зона. При така организираната честота на обслужване на контейнерите системата за организирано сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци се оценява като ефективна.

- *Разделно събиране на битови отпадъци*

Община Рудозем прилага схема за разделно събиране на отпадъчни материали от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали. Схемата е организирана от общината в изпълнение на ПУО 2016-2020г. и обхваща 14 населени места. Отпадъците се събират в закупени от общината специално за целта контейнери. Разделно събраните отпадъци се транспортират до регионалното депо, където след сортиране се балират и предават за оползотворяване. Общината е възложила тази дейност на Кооперация “ Екосистем КООП ” с договор, чийто срок изтича на 31.05.2022г.

За населението съществува допълнителна възможност за разделно събиране и предаване на отпадъци от опаковки от хартия и картон, стъкло и пластмаса чрез функциониращите на територията на гр. Рудозем две площадки за предаване на такива отпадъци, собственост на фирми с документи по чл. 35 от ЗУО.

На територията на общината няма схема за разделно събиране на биоразградими поради липса на съоръжения за тяхното оползотворяване. Към момента събирането на биоотпадъци и други биоразградими отпадъци е част от общата схема за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци, като домакинствата са отговорни да изхвърлят отпадъци, образувани от почистването на фамилни градини и дворове (зелени листа, трева, клони), в чували до контейнерите за битови отпадъци, и те се събират със специализиран автомобил. В населени места извън общинския център има практика домакинствата да използват кухненските и градинските отпадъци за храна на животни и/или да ги натрупват и компостират на място в самите градини.

Община Рудозем не е задължена по чл. 19, ал. 3, т. 11 от ЗУО за осигуряване на площадка за предаване на разделно събрани битови отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други.

- *Третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации*

Всички събрани смесени битови отпадъци се транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци собственост на община Рудозем, където постъпващите отпадъци се сортират на сортировъчна линия. Сортираните рециклируеми отпадъци се балират и предават на лица с документи по чл. 35 от ЗУО, а останалите се депонират. Оператор на регионалното депо е Кооперация „Екосистем КООП“ с договор за 5 години. Поради предстоящо изтичане на срока на договора общината е в процес на провеждане на процедура за избор на изпълнител по реда на ЗОП.

7.3. Основни изводи и препоръки

- Организираното сметосъбиране и транспортиране на смесените битови отпадъци обхваща 20 населени места и над 99.9% от населението в община Рудозем. Дейностите са възложени на външен изпълнител.
- Разделно събиране на масово разпространени отпадъци по схемата за разширена отговорност на производителя не се прилага в общината поради липса на интерес от страна на организации за оползотворяване и лица с документи по чл. 35 от ЗУО. Община Рудозем следва да продължи да търси възможности да сключване на договори с организации за оползотворяване и фирми с разрешителни по ЗУО за разделно събиране на МРО. В случай на сключване на такива договори общината трябва да публикува на интернет страницата си информация за фирмите, контактите и адресите на местата за предаване на съответния вид МРО.
- Общината прилага схема за разделно събиране на отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали, която обхваща 14 населени места. Дейността се изпълнява чрез сключен договор с външен изпълнител.
- Все още не е въведена схема за разделно събиране на биоразградими отпадъци, тъй като липсва инфраструктура за тяхното оползотворяване. Целесъобразно е да се предприемат мерки за изграждане на компостираща инсталация, след което ще е възможно общината да въведе и схема за разделно събиране на биоотпадъци. При въвеждане на услуга за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците общината следва да направи анализ на разходите и оценка на размера на такса битови отпадъци.

8. Инфраструктура за управление на отпадъците

Обект на анализа е инфраструктурата, обезпечаваша събиране и транспортиране, временно съхранение, предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, генерирани на територията на община Рудозем. Обхваната е инфраструктурата за битови отпадъци, отпадъци от строителство и ремонтни дейности на домакинствата и утайките от ПСОВ, за които общината има нормативно определени отговорности.

Анализът на инфраструктурата се фокусира върху следните основни въпроси:

- Каква е настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци.
- Достатъчен ли е капацитетът на наличната и в процес на изграждане инфраструктура за подобряване на услугите и прилагане на йерархията на управление на отпадъците.
- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за изпълнение на нормативните изисквания за събиране, вкл. разделно, за третиране на отпадъците и за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

В края на анализа са направени изводи и препоръки, които ще послужат при планиране и остойностяване на мерки в ПУО за периода до 2028г.

8.1. Инфраструктура за битови отпадъци

- *Съдове и техника за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци*

Обхватът и графикът на организираното сметосъбиране се определят ежегодно със заповед на кмета на общината. Използват се различни по вид и обем съдове за събиране на смесените битови отпадъци, като всички съдове са собственост на общината.

Таблица 4. Съдове за събиране на смесени битови отпадъци

Тип контейнер/кофа	Обем (куб.м)	Брой
контейнери тип „Бобър“	1.1	481
контейнери	4	3
кофи	0.24	70
кофи	0.11	50

Общият обем на използваните съдове е 563.4 куб.м, или 0,064 куб.м/жител (640 л/ж.). Изчисленията за наличния обем на използваните съдове съобразно честотата на обслужване на съдовете показват, че наличните съдове са достатъчни за предоставяната услуга. Състоянието на контейнерния парк се контролира, като служители от общинска администрация правят годишна инвентаризация на съдовете и негодните за употреба се бракуват съобразно искане на изпълнителя на дейността. Общината периодично закупува нови съдове за подмяна на вече амортизираните. През следващите години също ще се налага закупуване на нови съдове за подмяна на амортизирани и повредени съдове.

За транспортиране на събраните смесени битови отпадъци до депото се използват специализирани транспортни средства, собственост на общината.

Таблица 5. Транспортни средства за смесени битови отпадъци

<i>Вид/марка</i>	<i>Брой</i>	<i>Година на производство</i>	<i>Обем надстройка м³</i>
ISUZU	1	2004	7
MAN	1	2002	16

Наличните транспортни средства са достатъчни за обслужване на събирането и транспортирането на смесените битови отпадъци в общината. Всички са 100% амортизирани съгласно амортизационните норми в чл. 55 от Закона за корпоративното подоходно облагане, и са около 20-годишни. В периода до 2028 г. ще е необходима подмяна на амортизираните такива.

■ *Съдове и техника за разделно събиране на биоразградими битови отпадъци*

Община Рудозем не е организираща разделно събиране на биоразградими отпадъци от населението и фирмите. Липсата на инсталация за компостиране на биоразградими отпадъци на територията на общината, която е самостоятелен регион за отпадъци, прави неоправдано разделното им събиране за момента.

Разделно се събират зелените отпадъци от обществени площи (паркове, градини и др.). Използваната за целта техника включва:

Таблица 6. Техника за биоразградими отпадъци

<i>Вид/марка</i>	<i>Брой</i>	<i>Година на производство</i>	<i>Обем надстройка м³</i>
Мотометачен автомобил „Bucher“ City Cat	1	2006	1
Товарен автомобил MERCEDES 1114	1	1992	3
Челен товарач VALTRA	1	2005	0,70

Предвид нормативните ангажименти, общината трябва да предприеме мерки за разделно събиране и рециклиране на биоразградимите отпадъци, генерирани от домакинствата и фирмите на територията на общината. За въвеждане на схема за разделно събиране и рециклиране на биоразградими отпадъци ще е необходимо да се проектира и изгради компостираща инсталация и да се закупят съдове за разделно събиране и превозно средство за транспортиране на събраните отпадъци до компостиращата инсталация.

■ *Съдове и техника за разделно събиране на отпадъчни материали от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали*

Община Рудозем въведе общинска система за разделно събиране на отпадъчни материали и отпадъци от опаковки от хартия, стъкло, пластмаса и метали. В периода 2016-2020г. общината изгради площадки за разполагане на съдове за разделно събиране на тези отпадъци и закупи съдове и специализиран автомобил за разделното им събиране със средства от отчисленията по чл. 64 от ЗУО.

Таблица 7. Налични съдове за отпадъчни материали и опаковки от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали

<i>Тип контейнери</i>	<i>Обем (куб.м)</i>	<i>Брой</i>
Пластмасови контейнери	1,1	126
Пластмасови кофи	0,24	610

Транспортирането се извършва с описаните по-горе транспортни средства.

■ *Площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата*

Общината не е задължена по чл.19, ал. 1, т. 11 да осигурява площадка за безвъзмездно предаване на събрани отпадъци от домакинствата и не е изградила такава общинска площадка.

На територията на общината функционират две площадки за предаване на отпадъчни материали от хартия и картон, пластмаси и стъкло. На площадките могат да се предават и отпадъчни стъклени, хартиени и пластмасови опаковки. Площадките са притежание на фирми, притежаващи съответните регистрационни документи по чл. 35 от ЗУО:

- „ Рудомет Груп ” ЕООД - площадка в гр. Рудозем, ул. „ Хан Аспарух “ № 21, УПИ VIII, кв. 11 с идентификатор 63207.504.211.3 и УПИ XII, кв. 11 с идентификатор 63207.504.342 по КККР на гр. Рудозем
- „ Индустриални суровини ” ЕООД - площадка в гр. Рудозем, ул. „Хан Аспарух”, УПИ IV, кв. 11, поземлен имот с идентификатор 63207.504.338 по КККР на гр. Рудозем

Община Рудозем поддържа актуален регистър на площадките, който е публикуван и на интернет сайта на общината. Операторите на площадките са задължени да предоставят ежегодно информация за предадените разделно събрани отпадъци, съгласно Наредбата за управление на отпадъците на територията на община Рудозем.

■ *Инфраструктура за оползотворяване на битови биоразградими отпадъци*

Както е споменато по-горе, община Рудозем не разполага със съоръжение за третиране на биоразградими битови отпадъци. На територията на общината няма такава инсталация на частни юридически лица, нито инвестиционни намерения. В общината не е организирано домашно компостиране. Въз основа на направените анализи при разработване на ПУО за периода 2016-2020г., в нея не е включена мярка за изграждане на инфраструктура за разделно събиране и оползотворяване на биоразградимите отпадъци поради прекомерно високите разходи, които общината не може да понесе. В резултат на проведено проучване в рамките на мерките в ПУО 2016-2020г. община Рудозем планира да предприеме действия за проектиране и изграждане на инсталация за третиране на битовите биоразградими отпадъци, генерирани на територията на общината, за да постигне целите за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци. Изграждането на компостираща инсталация е в съответствие с целите и планираните мерки в НПУО 2021-2028, където община Рудозем като самостоятелен регион за отпадъци е включена в Приложение 8 за РСУО, в които е необходимо да се осигурят инсталации за третиране на биоразградими отпадъци.

- *Инфраструктура за предварително третиране на смесени битови отпадъци преди депониране*

Всички събрани битови отпадъци се транспортират до регионалното депо за неопасни отпадъци, където се сепарират преди депониране. На територията на регионалното депо през 2003г. е изградена инсталация за сепариране, която включва входящ бункер, транспортна лента за ръчно сепариране и изходящ бункер. Технологиията на сепариране не позволява отделяне на подситовата фракция. Поради технически проблеми с транспортната лента отпадъците се сортират ръчно директно от изсипаните отпадъци в тялото на депото. Сортираните рециклируеми отпадъци се пресоват и балират в сградата за сепариране. Ползват се само балиращи машини и трошачка за стъкло. Балираните отпадъци се предават от оператора на депото на лица със съответните разрешителни.

За постигане на количествените цели за отпадъците е необходимо общината да проектира и изгради модерна инсталация за предварително третиране на доставените на депото отпадъци, вкл. за отделяне и стабилизиране на подситовата фракция, и да осигури необходимата за обслужването ѝ техника. Инсталацията ще осигури ефективно извличане на рециклируемите фракции от събраните битови отпадъци (вкл. биоразградими и инертни), което ще увеличи дела на рециклирани и оползотворени отпадъци и ще намали обема на депонираните отпадъци, риска за околната среда и отрицателните последици от депонирането на отпадъци. Изграждането ѝ е в съответствие с целите и планираните мерки в НПУО 2021-2028, където община Рудозем като самостоятелен регион за отпадъци е включена в Приложение 7 за РСУО, в които могат да се изградят инсталации за предварително третиране.

- *Съоръжения за крайно обезвреждане на битови отпадъци*

Отпадъците от територията на община Рудозем се депонират на регионално депо за неопасни отпадъци, собственост на общината. Депото е разположено в местността "Бунарски дол" в землищата на с. Елховец и с. Войкова лъка в община Рудозем. Площадката се намира извън регулацията на гореописаните землища и на разстояние 7 км от гр. Рудозем, с обща площ около 16 декара. Депото е изградено и въведено в експлоатация през 2001г. През 2002г. на депото е направена реконструкция и модернизация, а през 2003г. е изградена сепарираща линия. За експлоатация на депото има издадено комплексно разрешително № 387-НО/2010г. на собственика община Рудозем.

Депото се състои от една клетка с общ обем 78 940 куб.м и общ капацитет 72 600 тона. Предвидено е площадката да се усвоява поетапно, като за тази цел са обособени участъци (етапи). Изградени са вътрешни (технологични) пътища, които осигуряват удобен достъп на техниката до всеки участък. По проект е предвидено изграждане на вътрешни (технологични) пътища за следващи участъци. Технологиията на депониране включва разтоварване, ръчно сепариране, депониране, разстилане с уплътняване, запръстяване, оросяване с инфилтрирани води.

Операторът на депото следи и осъществява мониторинг на състоянието на тялото на депото от гл.т. площта, заета от отпадъците, обем и състав на отпадъците, технология на депониране, продължителност на експлоатация и свободен капацитет на депото. Според извършваните ежегодни геодезически заснемане на регионалното депо, към октомври 2020 г. заетата площ е 4023 m², обемът на отпадъците се е увеличил с 2713 m³, а остатъчният капацитет на депото е 18 218,650 т и 43 638.825 m³. В периода на Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г. община Рудозем няма да се нуждае от ново

съоръжение за депониране на отпадъци, но ще е необходимо да извърши прединвестиционни проучвания и да предприеме действия за разширяване на депото преди изчерпване на капацитета на сега използваната депонираща площадка. Тези дейности са в съответствие с целите и планираните мерки в НПУО 2021-2028г., където община Рудозем като самостоятелен регион за отпадъци е включена в Приложение 9 за РСУО, в които могат да се изградят депа за битови отпадъци, допълнителни клетки и довеждаща инфраструктура.

8.2. Инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

На територията на община Рудозем, както и на територията на РИОСВ Смолян, няма изградени депа за строителни и инертни отпадъци и действащи инсталации за оползотворяване на строителни отпадъци. Отпадъците, образувани в резултат от строително-ремонтни дейности в жилища, офиси, търговски обекти, административни сгради и други на територията на община Рудозем, се събират разделно в чували и се транспортират до депото за неопасни отпадъци, като част от тях се използват за запръствяване на депото, а останалите се депонират. Временното им съхранение и транспортиране се затруднява от липсата на специализирани контейнери, поради което е необходимо общината да закупи контейнери за временно съхранение на строителни отпадъци от ремонтни дейности. Общината планира да разшири услугата за управление на строителните отпадъци, като закупи контейнери и мобилна трошачно-сортировъчна инсталация и обособи и оборудва площадка за временно съхранение и предварително третиране на строителни отпадъци от домакинствата, което ще позволи тяхното последващо оползотворяване.

8.3. Инфраструктура за третиране на утайките от ПСОВ

На територията на община Рудозем функционира ПСОВ Рудозем, чийто оператор е ВиК ЕООД Смолян. Към настоящия момент стабилизирани и обезводнени утайки от всички ПСОВ на оператора се депонират. Дружеството е сключило договор с община Рудозем за депониране на утайките от ПСОВ Рудозем, ПСОВ Златоград и ПСОВ Мадан в регионалното депо за неопасни отпадъци на община Рудозем. Съгласно Бизнес плана за 2022-2026 г. на ВиК ЕООД Смолян, дружеството планира да премине към оползотворяване на утайките, като през 2021г. е предприело действия за избор на изпълнител за тази дейност. Това ще окаже положителен ефект за община Рудозем – чрез оползотворяването на утайките от ПСОВ, макар и малко като количество, ще се намали количеството депонирани отпадъци.

8.4. Изводи и препоръки

- Община Рудозем е обезпечена със съдове и транспортни средства за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци, които са достатъчни за осигуряване на качествени услуги. През следващите години ще е необходима текуща подмяна на амортизирани и повредени съдове в малък обем и закупуване на специализирани автомобили за подмяна на крайно амортизираните такива.
- Общината е осигурила услуга за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, стъкло и пластмаса със съдове в 14 населени места. Действащите на територията на община Рудозем площадки на фирми с разрешителни по ЗУО осигуряват допълнителна възможност за населението както за разделно събиране на отпадъчни материали от хартия, стъкло и пластмаса, така и на опаковки от тези отпадъчни потоци.

- На територията на община Рудозем не е изградена инсталация за оползотворяване и рециклиране на биоразградими битови отпадъци, в т.ч. и на биоотпадъци. Поради липса на инфраструктура все още не е организирано тяхното разделно събиране. Необходимо е общината да предприеме мерки за проектиране и изграждане на компостираща инсталация и да осигури необходимите контейнери и транспортно средство за разделно събиране на биоразградими отпадъци от домакинствата.
- Смесените битови отпадъци, постъпили на регионалното депо, се сортират ръчно преди депониране. С цел осигуряване на ефективно сепариране на рециклируеми отпадъци, което ще доведе до увеличаване дела на оползотворените отпадъци и намаляване на количеството депонирани отпадъци, общината трябва да предприеме мерки за проектиране и изграждане на модерна инсталация за предварително сепариране на отпадъците.
- Общината разполага с регионално депо за неопасни отпадъци, чийто капацитет е достатъчен да обезпечи потребностите на общината за депониране на отпадъците в следващия програмен период до 2028 г. В новия програмен период общината ще трябва да предприеме действия за извършване на прединвестиционни проучвания и за разширяване на регионалното депо поне три години преди изчерпване на капацитета на депониращата площадка.
- Община Рудозем не разполага с контейнери за събиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата. Строителните отпадъци, генерирани на територията на община Рудозем, се депонират на регионалното депо за неопасни отпадъци, като част от тях се използват за запръстяване. Общината планира да осигури контейнери за строителни отпадъци, да закупи мобилна трошачно-сортировъчна инсталация и на оборудва площадка за временно съхранение и предварително третиране на строителни отпадъци.
- Утайките от ПСОВ Рудозем се депонират на регионалното депо на община Рудозем. Операторът на ПСОВ „ВиК” ЕООД- Смолян планира да започне оползотворяване на утайките, за което вече е предприел действия. Оползотворяването на утайките ще има директен ефект върху намаляване на количеството депонирани отпадъци на регионалното депо за неопасни отпадъци на община Рудозем.

9. Мерки за предотвратяване образуването на отпадъци

Настоящият анализ има за цел да оцени ефективността на предприетите до момента от община Рудозем мерки за предотвратяване образуването на отпадъци и необходимостта от предприемане на допълнителни мерки.

Една от основните цели в Програмата за управление на отпадъците на община Рудозем 2016-2020г. е *Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване*. Посочени са като приложими следните мерки:

- Предоставяне на информация на сайта на общината за предлаганите услуги за поправки и ремонт в населените места на общината, водещи до удължаване на живота на продуктите и съответно до предотвратяване на отпадъците;
- Предоставяне на общински помещения или терени за осъществяване на размяна на употребявани стоки;
- Изготвяне и осъществяване на разяснителни и информационни кампании;
- Въвеждане на домашно компостиране.

Мерките са изпълнени частично, като изпълнените мерки са насочени основно към осъществяване на информационни и разяснителни кампании.

Измерител за постигане на посочената цел е стойността на показателя "образувани битови отпадъци на жител" през 2020г., която трябва да бъде по-малка от 171 кг/ж. Показателят е изпълнен и целта е постигната.

Изводът от направения анализ на приложените мерки за предотвратяване образуването на отпадъци е, че с оглед спазване на йерархията за отпадъците е целесъобразно община Рудозем да разшири обхвата на видовете мерки и за следващия програмен период да планира изпълнение на добри практики за предотвратяване образуването на отпадъци, приложими в общината, вкл. в контекста на политиката за преход към кръгова икономика за по-малко отпадъци и по-устойчива употреба на продуктите.

10. Икономически инструменти и финансови потоци за управлението на отпадъците

Целта на анализа е да се оценят икономическите инструменти и стимули и финансовите потоци във връзка с управление на отпадъците в община Рудозем. Анализът се фокусира върху следните въпроси:

- Какви икономически инструменти и стимули са налични в община Рудозем и каква е тяхната ефективност.
- Какви приходи се генерират, каква е тяхната динамика и за какви цели се изразходват.
- Какви са тенденциите в динамиката на разходите за управление на отпадъците и тяхното разпределение по групи услуги.

В края на анализа са представени основни изводи и препоръки.

10.1. Икономически инструменти

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират.

На базата на нормативно определените функции на органите на местно самоуправление са анализирани икономически инструменти, които се прилагат за управлението на отпадъците в община Рудозем:

Такси за депониране на отпадъците – въведени с цел да стимулират предотвратяването, рециклирането и оползотворяването на отпадъците и да осигуряват средства за изграждане на необходимата за това инфраструктура.

Схеми за плащане при изхвърляне – въведени с цел да стимулират предотвратяване и намаляване на количеството отпадъци чрез въведени такси за притежателите на отпадъци, като таксите се определят на базата на действително генерираното от тях количество отпадъци и стимулират разделно събиране при източника на рециклируемите отпадъци и намаляване на количеството смесени отпадъци.

■ **Обезпечения по чл. 60 от ЗУО**

За извършване на дейности по депониране, ЗУО въвежда обезпечения за покриване на бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на съоръженията за депониране. Обезпеченията целят в периода на експлоатация на депото да се акумулира финансов ресурс, който собственикът на депото да използва за подготовка и изпълнение на дейности за неговото закриване и рекултивация след изчерпване на капацитета му. Обезпеченията се начисляват на всеки тон депониран отпадък.

Община Рудозем е задължена да превежда месечни обезпечения в банкова сметка за чужди средства към РИОСВ- Смолян. За заплащане на обезпечението са отговорни и всички ползватели на депото. В община Рудозем това са няколко фирми, функциониращи на територията на общината, и ВиК ЕООД Смолян, което депонира утайки от ПСОВ на регионално депо Рудозем.

Таксата за обезпеченията е определена от Общинския съвет въз основа на изготвен инвестиционен проект за закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи на съоръжението за депониране.

Таблица 8. Средства за обезпечения по чл. 60 от ЗУО към 31.12.2020 г. (лв.)

Година	Постъпили отчисления по чл. 60 от ЗУО	Следва да постъпят отчисления по чл. 60 от ЗУО	Остава да постъпят по чл. 60 от ЗУО
2011г.	10 288.92 лв.	10 288.92 лв.	0.00 лв.
2012г.	20 096.86 лв.	20 096.66 лв.	-0.20 лв.
2013г.	29 047.06 лв.	29 046.83 лв.	-0.23 лв.
2014г.	38 482.62 лв.	38 482.42 лв.	-0.20 лв.
2015г.	47 743.15 лв.	47 742.95 лв.	-0.20 лв.
2016г.	58 558.69 лв.	58 558.47 лв.	-0.22 лв.
2017г.	65 366.87 лв.	65 366.64 лв.	-0.23 лв.
2018г.	70 231.75 лв.	70 231.55 лв.	-0.22 лв.
2019г.	76 433.81 лв.	76 433.61 лв.	-0.23 лв.
2020г.	76 433.81 лв.	77 092.12 лв.	658.31 лв.

Източник: РИОСВ Смолян

■ **Отчисления по чл. 64 от ЗУО**

Отчисленията са икономически инструмент, въведен в ЗУО с цел да стимулират общините да намалят количеството на депонираните отпадъци и да се натрупват средства за изграждане на инфраструктура за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Общините могат да ползват натрупаните суми за развитие на модерни системи за управление на общинските отпадъци. Размерът на отчисленията нараства през годините както следва:

2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	2022 г. и всяка следваща
36 лв./т	40 лв./т	45 лв./т	57 лв./т	69 лв./т	82 лв./т	95 лв./т

ЗУО въвежда и стимули, чрез които се намаляват отчисленията в случай, че общината е изпълнила целите по чл. 31, ал.1. Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за намаляване на количеството депонирани отпадъци, като се има предвид нормативно регламентирания висок размер на отчисленията. .

Таблица 9. Средства за отчисления по чл. 64 от ЗУО към 31.12.2020 г. (лв.)

Година	Постъпили отчисления по чл. 64 от ЗУО	Следва да постъпят отчисления по чл. 64 от ЗУО	Остава да постъпят по чл. 64 от ЗУО
2011г.	5748.00 лв.	5740.52 лв.	-7.48 лв.
2012г.	22 155.65 лв.	22 147.52 лв.	-8.14 лв.
2013г.	47 109.48 лв.	47 101.52 лв.	-7.97 лв.

Година	Постъпили отчисления по чл. 64 от ЗУО	Следва да постъпят отчисления по чл. 64 от ЗУО	Остава да постъпят по чл. 64 от ЗУО
2014г.	85 693.67 лв.	85 685.71 лв.	-7.97 лв.
2015г.	133 889.73 лв.	133 881.77 лв.	-7.96 лв.
2016г.	206 261.25 лв.	206 253.29 лв.	-7.96 лв.
2017г.	256 879.65 лв.	256 871.69 лв.	-7.96 лв.
2018г.	277 225.47 лв.	277 217.52 лв.	-7.95 лв.
2019г.	313 564.17 лв.	342 927.12 лв.	29 362.95 лв.
2020г.	313 564.17 лв.	354 555.12 лв.	40 990.95 лв.

Източник: РИОСВ Смолян

От горната таблица е видно, че в периода 2011-2020г. общината редовно е плащала отчисленията за депонираните отпадъци. За същия период общината е изразходвала за дейности за отпадъци 272 244.92 лв. от натрупаните средства. Съгласно Заповед №138/15.06.2020 г. на изпълнителния директор на ИАОС, община Рудозем е изпълнила количествената цел по чл. 31, ал. 1, т.1. от ЗУО и въз основа на това са намалени с 50 на сто задълженията на общината по чл. 64 от ЗУО за 2018 г. Във връзка с пандемичната обстановка в страната бяха приети изменения и допълнения в Закона за здравето и Данъчно-осигурителния процесуален кодекс, съгласно които натрупаните отчисления от 1 март 2020г. до 31 декември 2020г. остават по сметка в общината, която ги е събрала, и се разходват по решение на общинския съвет чрез вътрешни компенсирани промени.

Данните за депонирани отпадъци на регионалното депо показват намаляване на количествата, което е показател за ефективността на отчисленията като икономически инструмент за предприемане на мерки от общината за отклоняване на отпадъците от депониране.

■ Такса за битови отпадъци

Таксата за битови отпадъци е основният икономически инструмент, с който чрез схеми за заплащане при изхвърляне се стимулират населението и фирмите да намаляват количеството генерирани от тях отпадъци и се прилага принципът „Замърсителят плаща“. Този принцип е залегнал и в ЗМДТ, който регламентира, че размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците.

Таксата за битови отпадъци в община Рудозем се определя в левове на база данъчната оценка на имотите на физическите лица и по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на имотите на фирмите, и, както в почти всички общини в страната, не е обвързана с количеството генерирани отпадъци.

Положителен факт е, че общината се стреми да прилага принципа на справедливост и да преодолява т.нар. крос-финансиране от страна на бизнеса (обичайна доскоро практика в общините в България), като увеличава размера на таксата за населението. В периода 2017-2020г. общината е увеличила почти два пъти таксата за физическите лица и значително по-малко – таксата за юридическите лица. За имоти в населени места с

организирано сметосъбиране и сметоизвозване, размерът на ТБО се променя както следва:

	За 2017г.	За 2021г.
на физически лица в гр. Рудозем	5,986 ‰	10,00 ‰
на физически лица в останалите населени места	5,256 ‰	
на фирми	9,05 ‰	10,5 ‰

Когато размерът на такса битови отпадъци е определен на база фиксирана ставка, не може да се разглежда като схема „плати колкото изхвърляш”. В този смисъл, основата за определяне на размера на такса битови отпадъци в община Рудозем не е съобразена с принципа "замърсителят плаща" и не може да се оцени като достатъчно ефективен инструмент за стимулиране на населението да намалява генерираните отпадъци. Като частично прилагане на схемата може да се разглежда регламентираната възможност в общинската Наредба по чл.9 от ЗМДТ фирмите да заявяват вид и брой съдове за сметосъбиране. Това показва, че общината се стреми да прилага принципа „замърсителят плаща“ съобразно възможностите.

10.2. Финансови потоци

Основният източник на приходи за дейностите по отпадъците на общината е таксата за битови отпадъци. Приходите от ТБО за периода 2018-2020 г. са представени в долната таблица.

Таблица 10. Приходи от такса битови отпадъци (лв.)

	2018	2019	2020
Общо приходи от ТБО	298 013	305 986	366 157
В т.ч. от:			
домакинствата	149 973	157 102	197 844
юридически лица	148 040	148 884	168 313

Динамиката в размера на приходите показва нарастване както на общите приходи от ТБО, така и на приходите от двете групи задължени лица, като темпът на нарастване на приходите от домакинствата е по-висок от този при юридическите лица.

Таблица 11. Структура на приходите от такса битови отпадъци по групи задължени лица (%)

Източник	2018	2019	2020
физически лица	50.3%	51.3%	54.0%
юридически лица	49.7%	48.7%	46.0%

Делът на приходите от домакинствата е по-голям от този на бизнеса и бележи тенденция към увеличение. Данните показват, че за разглеждания период общината демонстрира стремеж към по-пълно прилагане на принципа за справедливост при определяне и заплащане на таксата за битови отпадъци.

Разходите за управление на отпадъците съгласно приетите план сметки от Общинския съвет включват:

- *разходи събиране и транспортиране на битови отпадъци*, вкл. дейности по осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци, събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- *разходи за обезвреждане на битови отпадъци и поддържане на депо*, вкл. дейности за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисления по чл. 60 и чл. 64 от ЗУО;
- *разходи за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване*, вкл. дейности за зимно и лятно почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

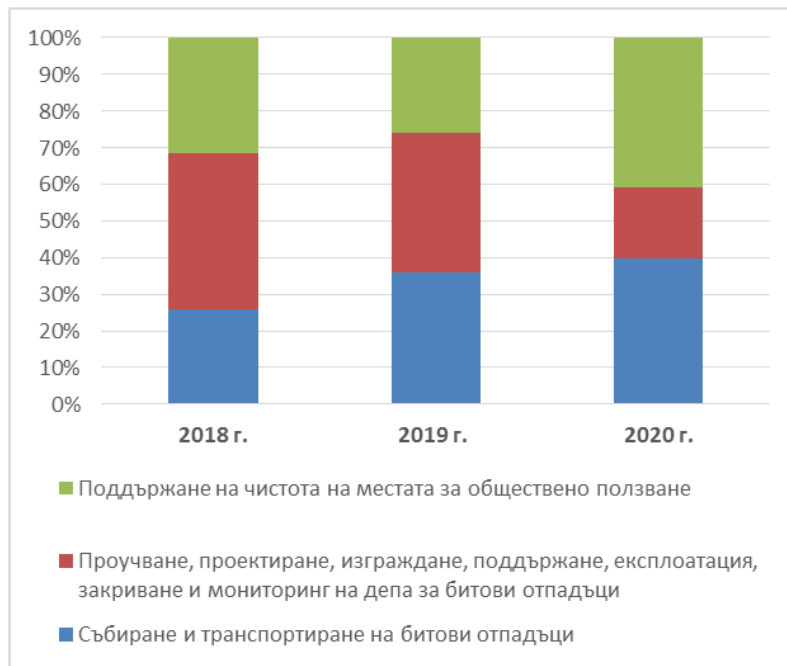
В периода 2018-2020г. разходите са както следва:

Таблица 12. Разходи за управление на отпадъците (лв.)

	2018	2019	2020
Общо разходи за управление на отпадъци	280 808	290 292	381 261
в т.ч.:			
- за събиране и транспортиране на битови отпадъци	72 404	104 815	151 005
- за обезвреждане на битови отпадъци и поддържане на депо	119 494	110 142	75 000
- за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване	88 910	75 335	155 256

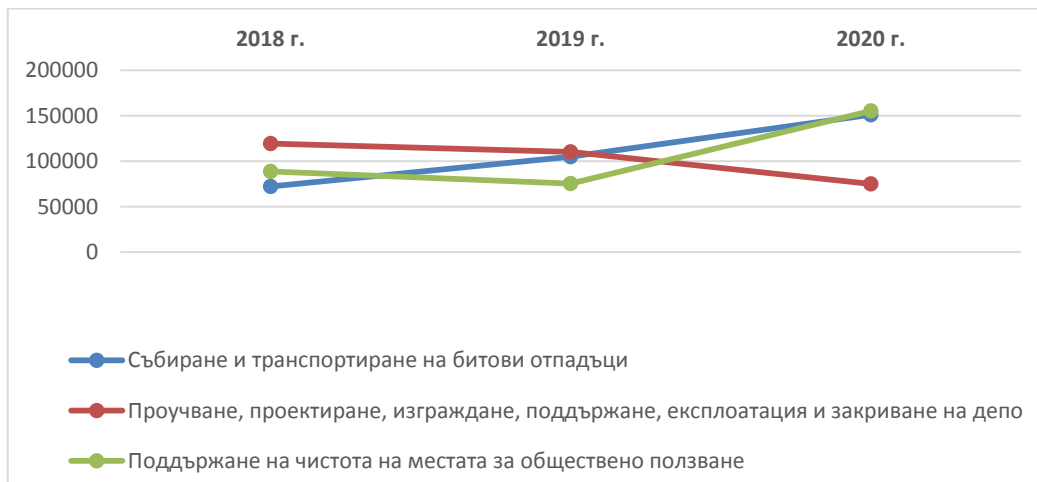
В структурата на разходите с почти еднакви дялове са разходите за събиране и транспортиране на отпадъците и разходите за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване. Най-ниски са разходите за обезвреждане на битови отпадъци и поддържане на депо, което се дължи частично на въведеното от общината разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаса и метали.

Фигура 3. Структура на разходите за управление на отпадъците

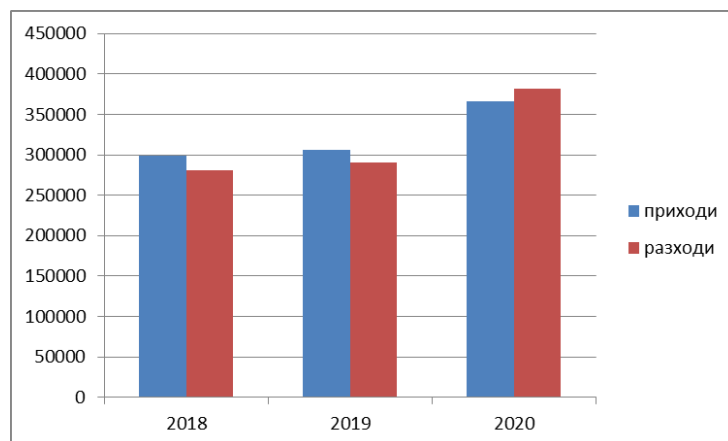
Динамиката на разходите по видове услуги е представена на следващата фигура. Наблюдава се ясна тенденция към увеличаване на разходите за сметосъбиране и транспортиране на отпадъците и обратно - намаляване на разходите за обезвреждане на битови отпадъци и поддържане на депо,

Фигура 4. Динамика на разходите за отпадъци по видове услуги (лв.)

Разходите на община Рудозем за дейностите по отпадъците се финансират със средства от таксата за битови отпадъци. Коефициентът на ефективността на приходите от таксата за 2018 и 2019г. е съответно 0,94 и 0,95 и те покриват разходите, видно от долната фигура. Така общината постига заплащане на пълните разходи за управление на отпадъците от техните генератори и не субсидира управлението на отпадъците от други източници. Ефективността на приходите през 2020г. е малко по-ниска, което се дължи на високите разходи за поддържане на чистотата на местата за обществено ползване, вкл. зимно и лятно почистване.

Фигура 5. Съотношение на приходи и разходи за управление на отпадъците (лв.)

10.3. Изводи и препоръки

- Въведените икономически инструменти за отклоняване от депониране чрез отчисления за депониране се оценяват като ефективни - за 10-годишния период количеството депонирани отпадъци на регионално депо Рудозем е намаляло значително, което отчасти се дължи и на въведените отчисления за депониране.
- Основата за определяне на размера на такса битови отпадъци в община Рудозем не е обвързана с количеството генерирани отпадъци в съответствие с принципа "замърсителят плаща" и не може да се оцени като достатъчно ефективен инструмент за стимулиране на населението да намалява генерираните отпадъци – таксата се определя в левове на база данъчната оценка на имотите на физическите лица и по-високата между данъчната оценка и отчетната стойност на имотите на фирмите. Като частично прилагане на схемата „плащане при изхвърляне“ може да се разглежда регламентираната възможност в общинската Наредба по чл.9 от ЗМДТ фирмите да заявяват вид и брой съдове за сметосъбиране. В този смисъл общината се стреми да прилага принципа „замърсителят плаща“ съобразно възможностите.
- Общината трябва да въведе нови основи за определяне размера на такса битови отпадъци в сроковете по ЗМДТ, за да отговори на нормативните изисквания относно прилагане на принципа „замърсителят плаща“.
- Общите разходи за управление на отпадъците се увеличават в анализирания период. Разходите за събиране и транспортиране на отпадъците бележат трайно увеличение, докато тези за обезвреждане на отпадъците и поддържане на депо намаляват.
- Анализът показва добра ефективност на приходите от такса битови отпадъци. Като цяло приходите осигуряват покриване на разходите за дейностите по отпадъците.
- В следващите години с въвеждане на нови схеми за управление на отпадъците и свързаните с тях инвестиционни и оперативни разходи за експлоатация на новоизградените съоръжения, общината трябва да преразгледа начина на определяне и размера на таксата за битови отпадъци, така че да осигури пълно покритие на разходите за дейностите по отпадъците.

11. Прогнози за отпадъците

11.1. Прогноза за битовите отпадъци

Прогнозата за образуваните битови отпадъци в община Рудозем включва прогнозни данни за периода 2022-2028г., като са представени и прогнозни данни за 2030 и 2035 г.

Прогнозните количества общо образувани битови отпадъци са изчислени като произведение на прогнозния брой население и прогнозната норма на натрупване на образуваните битови отпадъци за съответната година.

Демографска прогноза за населението

Прогнозният брой население в община Рудозем е изчислен въз основа на официалните данни на НСИ за:

- демографски данни за населението по общини в 2016-2020г.
- демографска прогноза за населението по статистически райони и области за периода до 2080г. Избран е вариант I при хипотеза за конвергентност, който е определен като най-реалистичен от НСИ.

На база историческите данни за населението в община Рудозем е изчислен коефициент, посредством който се прогнозира броят на населението на общината, въз основа на прогнозата на НСИ за населението на област Смолян.

Таблица 13. Демографска прогноза за община Рудозем (бр. жители)

2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.
8522	8386	8250	8116	7978	7840	7702	7427	6761

Източник: НСИ, собствени изчисления

Прогнозна норма на натрупване

В анализа на битовите отпадъци е изчислена норма на натрупване на образуваните битови отпадъци по години за периода 2016–2020г. В този период нормата на натрупване се променя с различни годишни темпове с тенденция на спад. Сред основните причини са намаляващият дял на населението в трудоспособна възраст, увеличаването на населението в над-трудоспособна възраст, и ниски доходи на домакинствата. Поради това при изготвянето на прогнозата за нормата на натрупване на образуваните битови отпадъци се прави консервативно допускане за слаб годишен ръст до 1%, какъвто е възприет в НПУО 2021-2028г.

Таблица 14. Прогнозна норма на натрупване на образуваните битови отпадъци (кг/ж./г.)

2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	2026г.	2027г.	2028г.	2030г.	2035г.
115.55	116.70	117.87	119.05	120.24	121.44	122.66	125.12	131.50

Източник: Собствени изчисления

Прогнозни количества битови отпадъци

Прогнозните количества на общо образуваните битовите отпадъци се изчисляват като произведение на прогнозния брой население съгласно изготвената демографска прогноза и прогнозната норма на натрупване на образуваните битови отпадъци за съответната година. Отделните видове фракции битови отпадъци са изчислени на базата на морфологичния състав на образуваните битови отпадъци в община Рудозем.

Таблица 15. Прогнозни количества образувани битови отпадъци (тона)

	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.
Общо, в т.ч.	984.69	978.67	972.42	966.20	959.27	952.10	944.69	929.27	889.09
Хранителни	52.02	51.71	51.38	51.05	50.68	50.30	49.91	49.10	46.97
Хартия	153.91	152.97	151.99	151.02	149.94	148.82	147.66	145.25	138.97
Картон	59.47	59.10	58.72	58.35	57.93	57.50	57.05	56.12	53.69
Пластмаса	139.88	139.02	138.14	137.25	136.27	135.25	134.20	132.01	126.30
Текстил	24.38	24.23	24.08	23.92	23.75	23.58	23.39	23.01	22.02
Гума	11.24	11.17	11.10	11.03	10.95	10.87	10.79	10.61	10.15
Кожа	6.63	6.59	6.55	6.50	6.46	6.41	6.36	6.26	5.99
Градински	97.10	96.50	95.89	95.27	94.59	93.88	93.15	91.63	87.67
Дървесни	50.98	50.67	50.34	50.02	49.66	49.29	48.91	48.11	46.03
Стъкло	57.96	57.61	57.24	56.88	56.47	56.05	55.61	54.70	52.34
Метали	131.30	130.50	129.67	128.84	127.91	126.96	125.97	123.91	118.56
Инертни >4 см	48.97	48.67	48.36	48.05	47.70	47.35	46.98	46.21	44.21
Опасни	22.97	22.83	22.68	22.54	22.37	22.21	22.03	21.68	20.74
Други	26.29	26.13	25.96	25.79	25.61	25.42	25.22	24.81	23.74
Ситна фракция <4см	101.60	100.97	100.33	99.69	98.97	98.23	97.47	95.88	91.73

Източник: Собствени изчисления

В следващата таблица са показани прогнозите за количествата разделно събиране отпадъци чрез общинската система за разделно събиране на отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали. Изчисленията са направени при допускането, че до 2024-2025г. общинската система за разделно събиране ще успее да достигне количествата разделно събрани отпадъци от 2017 г., когато са отчетени най-високите количества в периода 2016-2020г., а до 2035г. ще се постигне близо 17% увеличение на тези количества спрямо 2017г.

Таблица 16. Прогнозни количества разделно събрани отпадъци от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метали (тона)

	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.
Общо, в т.ч.	306.79	362.27	374.22	375.50	376.50	377.38	378.16	379.39	436.03
Хартия и картон	184.07	181.14	179.62	176.48	173.19	171.71	170.17	168.83	170.05
Пластмаса	85.90	101.44	104.78	105.14	105.42	107.55	105.88	106.23	113.37
Метали	21.48	54.34	63.62	67.59	71.53	71.70	75.63	77.77	109.01
Стъкло	15.34	25.36	26.20	26.28	26.35	26.42	26.47	26.56	43.60

Източник: Собствени изчисления

Прогнози за постигане на целите за битовите отпадъци

Прогнозата за постигане на поставените в ЗУО цели за битовите отпадъци е изготвена на базата на следната информация и допускания:

- Прогнозните количества общо образуваните и разделно събраните битови отпадъци в община Рудозем за периода 2022-2035 г.;
- Морфологичен състав на образуваните битови отпадъци в община Рудозем;
- Допускане за въвеждане на система за разделно събиране на отпадъци от текстил и кожа и на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване от бита до 2024 г.;

- Допускане за въвеждане в експлоатация на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци (ИПТ) и на инсталация за компостиране на биоразградими отпадъци до 2024г.;
- Допускане за дял на сепарираните битови отпадъци от ИПТ, годни за рециклиране, в размер на 10-18% през разглеждания период.

Таблица 17. Прогнозни количества за постигане на целите за битови отпадъци (тона)

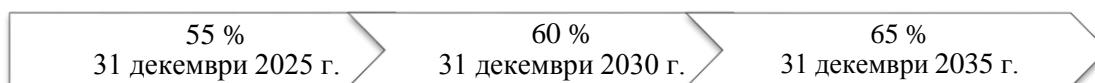
	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.
Общо образувани битови отпадъци	984.69	978.67	972.42	966.20	959.27	952.10	944.69	929.27	889.09
Разделно събрани битови отпадъци, в т.ч.:									
<i>Хартия и картон</i>	184.07	181.14	179.62	176.48	173.19	171.71	170.17	168.83	170.05
<i>Пластмаса</i>	85.90	101.44	104.78	105.14	105.42	107.55	105.88	106.23	113.37
<i>Метали</i>	21.48	54.34	63.62	67.59	71.53	71.70	75.63	77.77	109.01
<i>Стъкло</i>	15.34	25.36	26.20	26.28	26.35	26.42	26.47	26.56	43.60
<i>Текстил и кожа</i>			14.59	15.37	16.17	17.01	17.89	19.78	25.32
<i>Биоотпадъци от домакинства и от обществени площи</i>	50.02	51.71	91.50	95.46	99.51	103.71	108.05	117.18	143.09
<i>Строителни отпадъци</i>			20.70	22.00	23.38	24.82	26.36	29.68	39.83
Смесени битови отпадъци на вход на ИПТ	627.88	564.69	471.42	457.87	443.71	429.17	414.24	383.25	244.83
Сепарирани рециклируеми отпадъци от ИПТ			47.14	45.79	44.37	47.21	45.57	42.16	44.07
Стабилизирана подситова фракция			216.85	210.62	204.11	197.42	190.55	176.29	112.62
Предадени битови отпадъци за подготовка за повторна употреба и рециклиране	356.81	413.98	548.15	554.12	559.93	570.14	576.02	588.18	688.34
Битови отпадъци за депониране	627.88	564.69	207.43	201.46	195.23	184.54	178.12	164.80	88.14

Източник: Собствени изчисления

Въз основа на данните за прогнозните количества битови отпадъци е изготвена прогноза за постигане на нормативно определените цели.

Съгласно ЗУО община Рудозем следва да постигне следните цели за битовите отпадъци:

- Най-късно до 31 декември 2035г. подготовка за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци

- Най-късно до 31 декември 2035г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

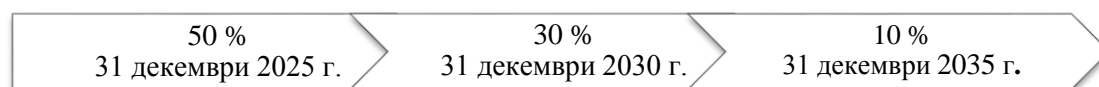

Таблица 18. Прогноза за постигане на целите за битови отпадъци (%)

	2022 г.	2023 г.	2024 г.	2025 г.	2026 г.	2027 г.	2028 г.	2030 г.	2035 г.
Изпълнение на целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране	36%	42%	56%	57%	58%	60%	61%	63%	77%
Изпълнение на целта за количество депонирани отпадъци	64%	58%	21%	21%	20%	19%	19%	18%	10%

11.2. Прогноза за строителните отпадъци

Поради липса на исторически данни за генерираните количества строителни отпадъци на територията на община Рудозем, не би могла да се извърши количествена прогноза за очакваните им количества до 2028г.

По данни на НСИ област Смолян, част от която е община Рудозем, не попада сред областите с най-мощно строителство на жилищни, административни и други сгради. Предвид и негативната демографска прогноза за броя на населението в общината и ниските доходи на домакинствата може да се приеме допускането, че не се очаква значима промяна в посока увеличение на количествата на строителните отпадъци.

11.3. Прогноза за количеството депонирани утайки от ПСОВ

Не се очаква увеличаване на количествата третирани чрез депониране утайки от ПСОВ Рудозем до 2028г., тъй като ВиК ЕООД Смолян планира мерки за оползотворяване на утайките в периода 2022-2026г.

Източници на информация за извършените анализи

1. Община Рудозем
2. Европейски и национални нормативни документи във връзка с управление на отпадъците
3. Национален план за управление на отпадъците 2021-2028г.
4. Национална стратегия за преход към кръгова икономика 2021-2027г.
5. План за интегрирано развитие на община Рудозем 2021-2027г.
6. Годишни доклади за състоянието на околната среда на РИОСВ Смолян за периода 2016-2020г.
7. Доклади на РИОСВ Смолян от осъществен текущ контрол по изпълнение на условията в комплексно разрешително №387-Н0-И0-А0/2010 на Регионално депо за неопасни отпадъци на община Рудозем за периода 2016-2020г.
8. Информация по Приложение №3/Наредба №7 от 19.12.2013 г. за събраните, дължимите и изразходваните обезпечения и отчисления, съгласно чл.60 и чл.64 от ЗУО, МОСВ
9. Национален статистически институт
10. Финален доклад по проект на ПУДООС за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България, 2019г.
11. Заповеди на изпълнителния директор на ИАОС за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО
12. Методически указания за разработване на общински програми за управление на отпадъците, 2021г., МОСВ
13. Ръководство за определяне броя и вида на необходимите съдове и техника за събиране и транспортиране на отпадъци.
14. Други методически документи и указания относно отпадъците, публикувани на интернет страниците на МОСВ, ИАОС и др.
15. Интернет проучване на добри практики във връзка с управление на отпадъците.